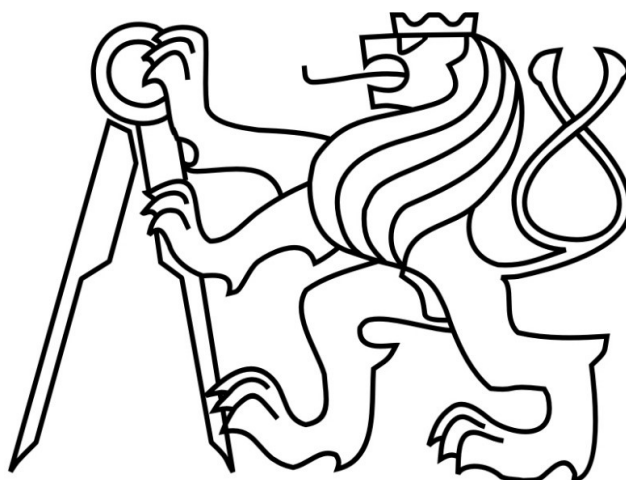

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE

FAKULTA STAVEBNÍ

Katedra ekonomiky a řízení ve stavebnictví

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2021

Jan Berný

I. OSOBNÍ A STUDIJNÍ ÚDAJE

Příjmení: **Berný** Jméno: **Jan** Osobní číslo: **468304**
Fakulta/ústav: **Fakulta stavební**
Zadávací katedra/ústav: **Katedra ekonomiky a řízení ve stavebnictví**
Studijní program: **Stavební inženýrství**
Studijní obor: **Projektový management a inženýring**

II. ÚDAJE K DIPLOMOVÉ PRÁCI

Název diplomové práce:

Daňová zátěž podnikatelských subjektů ve stavebnictví podle právní formy

Název diplomové práce anglicky:

Tax Burden of Business Entities in Construction by Legal Form

Pokyny pro vypracování:

Právní formy podnikání
MSP a velké podniky ve stavebnictví
Daňová zátěž podnikatelů FO a PO
Stavebnictví a DPH
Případová studie – modelový příklad
Vyhodnocení a závěr

Seznam doporučené literatury:

A., VANČUROVÁ a kol. Daňový systém ČR 2020. Wolters Kluwer, 2020. ISBN 978-80-7598-887-4
M., HNÁTEK. Daňové a nedaňové náklady 2021. Sagit, 2020. ISBN 978-80-9073-984-0

Jméno a pracoviště vedoucí(ho) diplomové práce:

doc. Ing. Jana Frková, Ph.D., katedra ekonomiky a řízení ve stavebnictví FSV

Jméno a pracoviště druhé(ho) vedoucí(ho) nebo konzultanta(ky) diplomové práce:

Datum zadání diplomové práce: **22.09.2021**

Termín odevzdání diplomové práce: **02.01.2022**

Platnost zadání diplomové práce:

doc. Ing. Jana Frková, Ph.D.
podpis vedoucí(ho) práce

prof. Ing. Renáta Schneiderová Heralová, Ph.D.
podpis vedoucí(ho) ústavu/katedry

prof. Ing. Jiří Máca, CSc.
podpis děkana(ky)

III. PŘEVZETÍ ZADÁNÍ

Diplomant bere na vědomí, že je povinen vypracovat diplomovou práci samostatně, bez cizí pomoci, s výjimkou poskytnutých konzultací.
Seznam použité literatury, jiných pramenů a jmen konzultantů je třeba uvést v diplomové práci.

Datum převzetí zadání

Podpis studenta

**Daňová zátěž podnikatelských subjektů ve
stavebnictví dle právní formy**

**Tax Burden of Business Entities in Construction
by Legal Form**

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně a s použitím uvedené literatury a pramenů.

V Českém Krumlově dne:

.....

Podpis

Poděkování

Tímto bych chtěl poděkovat Doc. Ing. Janě Frkové, Ph.D. za vstřícnost a poskytnuté rady při tvorbě této diplomové práce.

Anotace

Náplní práce je srovnání daňové zátěže různých podnikatelských forem. V modelových případech jsou zpracovány konkrétní příklady, které byly vytvořeny za účelem daňové optimalizace. Tyto příklady se týkají porovnání zdanění příjmů různých podnikatelských forem a dále srovnání daňových nákladů, které souvisí se mzdovými náklady zaměstnanců. Práce pak také obsahuje komparaci daňové zátěže v České republice s ostatními státy Evropské unie.

Annotation

The scope of the work is to compare the tax burden of different business entities. The model cases process specific examples that were created for the purpose of tax optimization. These examples concern the comparison of income taxation of different business entities and also the comparison of tax costs related to the wage costs of employees. The work also contains a comparison of the tax burden in the Czech Republic with other European Union countries.

Klíčová slova

Daňová zátěž, podnikatelský subjekt, daň z příjmu, daň z přidané hodnoty, sociální a zdravotní pojištění, daňová optimalizace, daňový systém

Keywords

Tax burden, business entity, income tax, value added tax, social and health insurance, tax optimization, tax system

Obsah

Úvod.....	9
Teoretická část.....	10
1 Podnikatelské subjekty.....	10
1.1 Právní úprava podnikání.....	11
1.2 Osoby samostatně výdělečně činné.....	11
1.3 Živnosti.....	12
1.4 Obchodní společnosti.....	13
2 Daňová soustava České republiky.....	15
2.1 Daňová struktura České republiky.....	15
2.2 Ukazatele daňové zátěže.....	18
3 Daň z příjmu.....	20
3.1 Daň z příjmu fyzických osob.....	20
3.1.1 Stanovení daně z příjmu fyzických osob.....	21
3.2 Daň z příjmu právnických osob.....	22
3.2.1 Stanovení daně z příjmu právnických osob.....	23
4 Daň z přidané hodnoty.....	25
4.1 Přiznání k DPH.....	25
4.2 Sazby DPH.....	26
4.3 Přenesená daňová povinnost.....	27
5 Odvody sociálního a zdravotního pojištění.....	29
5.1 Odvody sociálního a zdravotního pojištění u OSVČ.....	29
5.1.2 Výpočet odvodů sociálního a zdravotního pojištění OSVČ.....	29
5.2 Odvody sociálního a zdravotního pojištění u zaměstnanců.....	29
5.3 Odvody sociálního a zdravotního pojištění u jednatelů a společníků.....	30
Praktická část.....	31
6 Srovnání daňové zátěže podnikatelských subjektů.....	32
6.1 Vyhodnocení.....	41
7 Srovnání daňových nákladů zaměstnanců a pracovníků „švarcsystému“.....	43
7.1 Příklad zdanění zaměstnance a živnostníka v zastřeném pracovněprávním vztahu.....	44
7.2 Shrnutí.....	48
8 Mezinárodní srovnání daňových podmínek podnikatelů.....	49
8.1 Mezinárodní srovnání daně z příjmu právnických osob.....	49

8.2 Mezinárodní srovnání zdanění mzdy průměrného pracovníka	51
8.3 Mezinárodní srovnání daně z přidané hodnoty	52
8.4 Shrnutí mezinárodního srovnání vybraných daní.....	55
Závěr.....	57
Seznam grafů.....	58
Seznam obrázků	59
Seznam tabulek	59
Seznam příloh.....	60
Použitá literatura a zdroje.....	61

Úvod

Problematika daňové zátěže je rozsáhlé téma, které ovlivňuje každého podnikatele. Kvůli obsáhlé mezinárodní i domácí legislativě je zcela běžné, že se podnikatelské subjekty při řešení daňové zátěže obracejí na služby daňového poradenství. I přes neustálý vývoj daňového systému a složitost legislativy je však pro podnikatele žádoucí znát základní pravidla a podmínky jednotlivých daní, protože tyto znalosti mohou využít nejen při optimalizaci daňového zatížení, ale i při plánování své podnikatelské strategie.

Tato práce se bude zabývat srovnáním daňové zátěže podnikatelských subjektů na konkrétních příkladech. Kromě srovnání a optimalizace daňové zátěže různých podnikatelských forem je cílem práce i objasnění daňových odvodů u zaměstnanců a poukázání na daňové úlevy v nelegálním zastřeném pracovněprávním vztahu (lidově švarcsystému). Příklady daňové zátěže budou zpracovány na základě poznatků z teoretické části. Ta bude čerpat informace především z tuzemské legislativy a odborné literatury.

Součástí práce bude i komparace daňových podmínek s dalšími státy. Účelem mezinárodního srovnání je získat širší souvislosti daňových podmínek a dále také získat možný odhad trendu vývoje daňového systému v České republice. Část mezinárodního srovnání bude vycházet především z dat Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj a z dat Eurostatu.

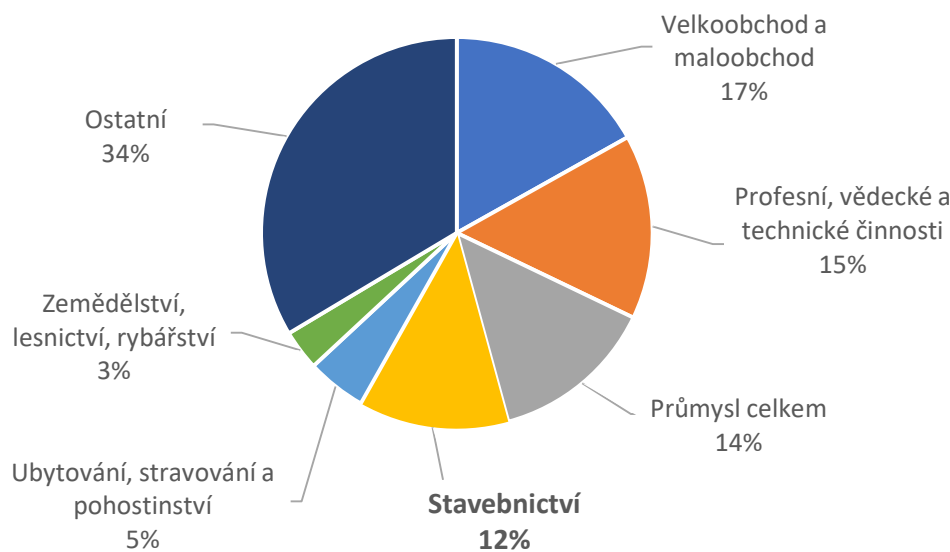
Teoretická část

1 Podnikatelské subjekty

V České republice dle ČSÚ v roce 2020 sídlilo přes jeden a půl milionu aktivních ekonomických subjektů, jejichž činností je podnikání – tedy činnost, která je provozována na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku. Tyto subjekty se od sebe navzájem rozlišují svojí právní formou. Jednotlivé právní formy jsou specifické pro dílčí podnikatelské strategie a přináší s sebou různé výhody a nevýhody. [1]

V rámci objasnění podnikatelských forem se zaměřím především na ty, které se vyskytují v oboru stavebnictví. Obor stavebnictví, který v sobě zahrnuje výstavbu a demolici budov, inženýrské stavby, ale i developerskou činnost, se na celkovém počtu aktivních ekonomických subjektů v tuzemsku v roce 2020 podílel přibližně dvanácti procenty, viz graf č.1. [1]

**Podíl počtu aktivních podniků v členění podle
převažující ekonomické činnosti v roce 2020**

Graf č. 1 – Podíl celkového počtu aktivních ekonomických subjektů v členění podle převažující činnosti

Zdroj: Český statistický úřad 2020, vlastní zpracování

1.1 Právní úprava podnikání

Termín podnikatel je formulován v občanském zákoníku. Ten podnikatele definuje jako osobu, která „*vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku*“ [24]. Občanský zákoník dále vymezuje jako podnikatele osoby, které jsou zapsány v obchodním rejstříku a osoby, které mají živnostenské nebo jiné oprávnění podle jiného zákona. Pro ochranu věřitelů jsou za podnikatele považovány i osoby, které uzavírají smlouvy související s vlastní obchodní, výrobní nebo obdobnou činností či při samostatném výkonu povolání. [24]

V souvislosti s definicí podnikatele v občanském zákoníku najdeme i vymezení právnické a fyzické osoby. Toto vymezení vzniklo za účelem odlišení podnikajícího subjektu. **Právnické osoby** jsou uměle vytvořené subjekty, které při jednání zastupují statutární orgány. Právnickými osobami jsou obchodní společnosti, banky nebo ministerstva. **Fyzickou osobou** je pak každý jedinec, přičemž při splnění daných podmínek může tento jedinec podnikat na základě živnostenského oprávnění nebo na základě jiného oprávnění dle zvláštních předpisů. Občanský zákoník mimo vymezení základních pojmů obsahuje i úpravu související s jednáním podnikatele, smluvními vztahy či odpovědností.

Kromě občanského zákoníku se právní úprava pro dané podnikatelské subjekty vyskytuje v dalších zákonech. Z pohledu obchodních společností rozvíjí občanský zákoník **zákon o obchodních korporacích**. Ten obsahuje podrobnou úpravu jednotlivých typů obchodních společností a vymezuje vztahy mateřských a dceřiných korporací. Pro potřeby podnikání živnostníků slouží **živnostenský zákon**, který vymezuje jednotlivé typy živností, práva a povinnosti živnostníků a podmínky vzniku nebo zániku živnostenského oprávnění. Výkon závislé činnosti a podrobnou úpravu pracovního poměru pak obsahuje **zákoník práce**. [18]

1.2 Osoby samostatně výdělečně činné

Jako osoby pod zkratkou OSVČ jsou zákonem o zdravotním pojištění a sociálním zabezpečení označovány fyzické osoby, které mají příjem z podnikání nebo jiné samostatně výdělečné činnosti. Do skupiny OSVČ spadá velká skupina podnikatelů, kteří jsou označeni jako **živnostníci**. Mimo živnostníky označuje jako OSVČ zákon o zdravotním pojištění a sociálním zabezpečení i ostatní osoby, jejichž činnosti mají znaky podnikání. Takovými osobami jsou například **autorizovaní inženýři, soudní znalci, samostatní zemědělci či umělci**. [18]

OSVČ podnikají pod svým jménem a ručí celým svým majetkem. Na rozdíl od obchodních společností nemusí být zapsány v obchodním rejstříku a při obratu do 25 milionů korun lze u nich uplatnit jednodušší účetnictví v podobě daňové evidence. [2]

Další možnou výhodou tohoto podnikání může být uplatnění paušálních výdajů, kdy je výše výdajů stanovena procentem z příjmu za účetní období (maximální hranice příjmů je 2 miliony korun). V takovém případě osoba samostatně výdělečně činná nemusí vést daňovou evidenci, ale pouze evidenci příjmů a pohledávek. Procenta výdajů a maximální hodnoty příjmů se liší podle druhu činnosti. [2]

Od roku 2021 mohou některé samostatně výdělečné osoby uplatnit také paušální daň. Jedná se o platbu, která v sobě zahrnuje daň z příjmu i sociální a zdravotní pojištění. V roce 2021 je paušální daň stanovena na 5469 Kč a využít ji mohou neplátcí DPH, kteří mají roční obrat pod 1 milion korun. [2]

1.3 Živnosti

Živnostenský zákon definuje živnost jako „*soustavnou činnost provozovanou samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku a za podmínek stanovených tímto zákonem*“ [2]. Na rozdíl od obchodních společností může být podnikatelem nejen právnická ale i fyzická osoba. Podmínky pro provozování živnosti se liší dle jejího druhu, ale obecně platí, že živnost může být provozována po dosažení věku 18 let osobou, která je bezúhonná a způsobilá k právním úkonům. [2]

Druhy živností se dělí na **ohlašované** a **koncesované**. Ohlašované živnosti jsou ty, u kterých žadatel ohlásí svůj záměr a pakliže splňuje podmínky, je mu živnost automaticky uznána. U koncesovaných živností podnikatel i přes splnění všech podmínek nemusí živnost dostat. Koncese jsou udělovány na základě správního rozhodnutí příslušného orgánu státní správy. [2]

Ohlašované živnosti můžeme rozdělit na řemeslné, vázané a volné. U **řemeslných** je podmínkou provozování vzdělání v oboru a popřípadě praxe. Příkladem může být zednictví, pokrývačství či tesařství. U **vázaných** je podmínkou doložení požadovaného vzdělání. Mezi tyto živnosti patří například projektová činnost ve výstavbě či provádění staveb, jejich změn a odstraňování. U **volných** živností, jak už název napovídá, podnikatel nemusí prokazovat žádnou zvláštní odbornou kvalifikaci. Příkladem je výroba hmot, porcelánových, keramických a sádrových výrobků. [2]

Jak již bylo řečeno, někteří živnostníci, kteří spadají do skupiny osob samostatně výdělečně činných, mohou uplatnit paušální výdaje. Podle oboru podnikání jsou limity paušálních výdajů nastaveny takto:

a) Řemeslné živnosti

- 80 % z příjmů s horním limitem výdajů 1 600 000 Kč za rok

b) Vázané, volné a koncesované živnosti

- 60 % z příjmů s horním limitem výdajů 1 200 000 Kč za rok

c) Jiné příjmy ze samostatné činnosti

- 40 % z příjmů s horním limitem výdajů 800 000 Kč za rok

d) Příjmy z pronájmů

- 30 % z příjmů s horním limitem výdajů 600 000 Kč za rok [9]

1.4 Obchodní společnosti

Další okruh právních forem v podnikání tvoří obchodní společnosti, které jsou definovány zákonem o obchodních korporacích. Jsou tvořeny právníckými osobami a kromě účelu tvorby zisku mohou být založeny i za účelem správy majetku či jiné nevýdělečné činnosti. Obchodní společnosti vznikají zápisem do obchodního rejstříku a lze je rozdělit na kapitálové a osobní. [3]

Kapitálové obchodní společnosti jsou specifické tím, že jejich společníci nesou podnikatelské riziko pouze do výše svého vkladu. Tyto společnosti mohou mít formu společnosti s ručením omezením (s.r.o.) či akciové společnosti (a.s.). Forma společnosti s ručením omezeným je oproti akciovým společnostem strukturou jednodušší a v praxi je hojně používaná malými a středními firmami. Základní kapitál společností s r.o. je od roku 2014 stanoven na symbolickou 1 Kč. Akciové společnosti jsou zakládány s minimálním základním kapitálem, který činí 2 miliony Kč. V případě akciových společností s veřejně obchodovatelnými akciemi je pak minimální základní kapitál stanoven na 20 milionů Kč.

U **osobních** obchodních společností, na rozdíl od těch kapitálových, ručí společníci (v nějakých případech jen někteří) za závazky společnosti neomezeně. Do této skupiny dle ZOK spadá veřejná obchodní společnost (v.o.s.) a komanditní společnost (k.s.). Veřejná obchodní společnost je tvořena minimálně dvěma osobami, které za společnost ručí svým celým majetkem. Komanditní společnost je pak tvořena společníky, kteří jsou rozděleni na komplementáře a komanditisty. Komplementáři jsou společníci, kteří za závazky těchto

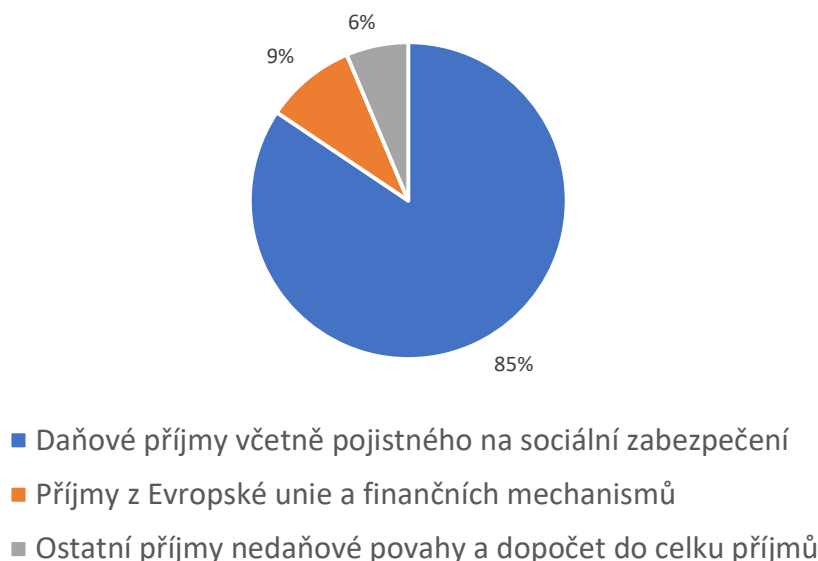
společností ručí neomezeně a tvoří jejich statutární orgán. Komanditisté ručí jen do výše svého vkladu, přičemž mají vkladovou povinnost. [3]

Zákon o obchodních korporacích mimo jiné vymezuje podmínky i pro takzvanou evropskou společnost. Tyto právní subjekty jsou definovány podmínkami, které jsou uvedeny v rámci Evropského práva obchodních společností. [3]

2 Daňová soustava České republiky

Daňové příjmy tvoří největší složku příjmů státního rozpočtu. Zahrneme-li do daní i pojistné na sociální zabezpečení, jež má ten samý charakter (jen se tak nenazývá), daně v celku produkují přibližně 85 % příjmů, které putují do státní pokladny, viz graf č.2. [4]

Příjmy státního rozpočtu za rok 2020

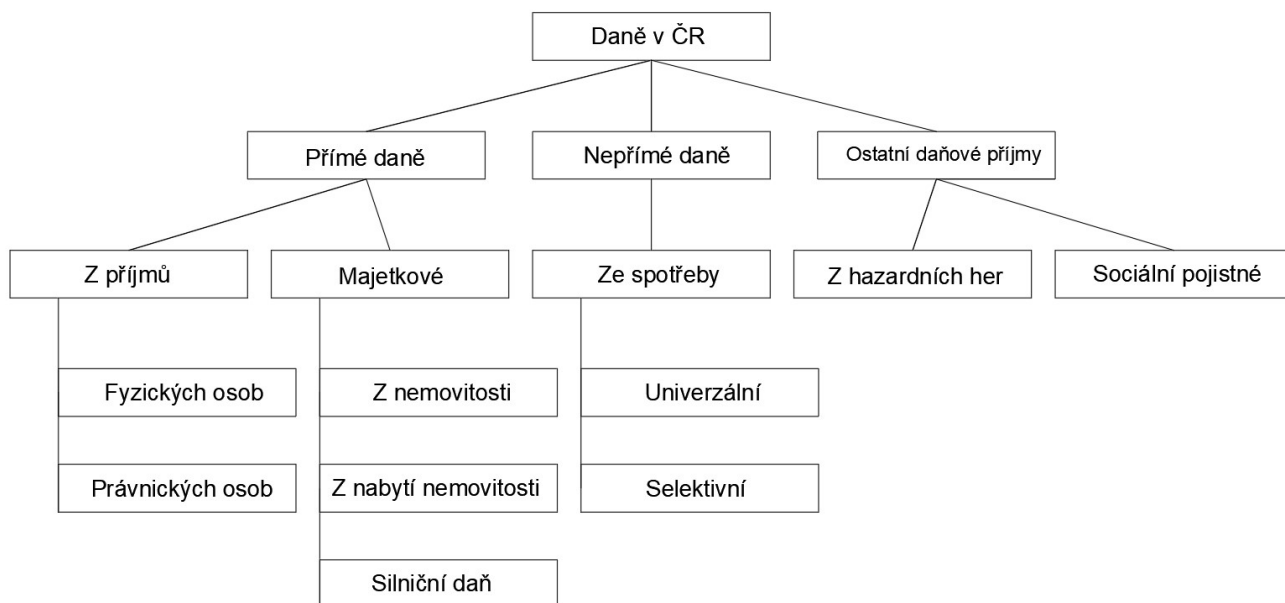

Graf č. 2 – Příjmy státního rozpočtu za rok 2020
Zdroj: Ministerstvo financí ČR, vlastní zpracování

Daňová strategie státu je tedy přirozeně jednou z nejdůležitějších složek fiskální politiky. Celkové příjmy do státní pokladny kromě daní tvoří i příjmy z Evropské unie a finančních mechanismů, které představují již proplacený podíl EU/FM na financování společných programů s ČR a příjmy nedaňové povahy. [4] Za příjmy, které nemají daňovou povahu, se můžou považovat například kapitálové výnosy z prodeje a držby státního rozpočtu, příspěvky do státních fondů či různé druhy poplatků (místní, za užívání dálnic apod.). [5]

2.1 Daňová struktura České republiky

Daňový systém v sobě zahrnuje řadu různých daní. To proto, že každá daň má své výhody a nevýhody, které lze v rámci daňového systému jako celku optimalizovat. Diverzita daní navíc podporuje možnosti fiskální politiky.

Obrázek č.1 – Daňová struktura ČR
Zdroj: Daňový systém 2020, zpracování vlastní

Obecně lze daně rozdělit na přímé a nepřímé. **Přímé** daně jsou ty, u kterých lze jasně definovat osobu, která daň platí a odvádí. Výše této daně je dána příjmem, popřípadě majetkem daňového subjektu. Jedná se o typ daní, který je daňovými poplatníky nejvíce vnímán. Vysoké přímé daně mají tendenci poplatníky demotivovat a obracet k metodám šedé ekonomiky. V tuzemsku do přímých daní spadá daň z příjmu fyzických a právnických osob a dále daně majetkové (z nemovitosti, z nabytí nemovitosti, silniční daň). [5]

U **nepřímých daní** samotnou daň odvádí jiná osoba (plátce) než ta, která ji platí (poplatník). Daň je zahrnuta v ceně zboží nebo služeb, které jsou poplatníkem nakoupeny a obchodník daň po inkasu následně odvede státu. Nepřímé daně jsou buď univerzální (mezi ty spadá daň z přidané hodnoty týkající se zboží, poskytování služeb a dodání zboží), nebo selektivní (ty v sobě zahrnují daň jen na vybrané druhy zboží-daň z tabákových výrobků, piva, lihu atd.). [5]

Do skupiny **ostatních daňových příjmů** patří daně, které z jejich povahy nelze zařadit do přímých nebo nepřímých. Patří sem pojistné na sociální pojištění, které v sobě zahrnuje pojistné na nemocenské pojištění, pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Co se týká daňového zatížení, významné je i pojistné na veřejné zdravotní pojištění, které má charakter veřejného příjmu, ale je odváděno zdravotním pojišťovně. Pojistné na zdravotní a sociální pojištění je odváděno zaměstnavatelem. Ten se na pojištění zaměstnance z větší části podílí procentem z hrubé mzdy. U sociálního pojištění

je to 24,8 % z hrubé mzdy (zaměstnanec 6,5 % z hrubé mzdy) a u zdravotního pojištění 9 % z hrubé mzdy (zaměstnanec platí 4,5 % z hrubé mzdy). Mezi ostatní daňové příjmy patří také daň z hazardních her. [5]

Podíváme-li se na podíl jednotlivých daní na celkových daňových příjmech, viz graf č.3, je patrné, že největší část daňových příjmů tvoří sociální pojistné, a to **43 %**. Velkou část státních příjmů pak tvoří i daň z přidané hodnoty (23 %). Naprosto minoritní jsou pak příjmy z majetkových daní (0,2 % ze sumy vybraných daní). [4]

Podíl jednotlivých daní na celkových daňových příjmech ČR za rok 2020

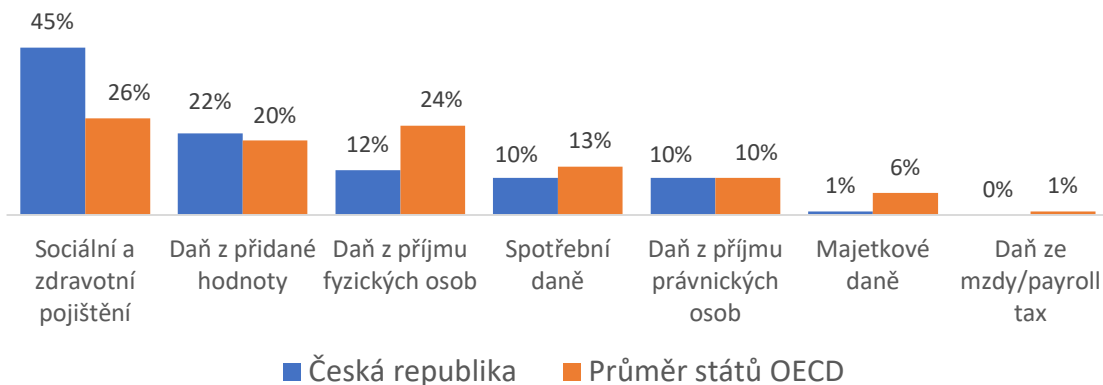

Graf č. 3 – Podíl jednotlivých daní na celkových daňových příjmech ČR za rok 2020

Zdroj: Ministerstvo financí, Plnění státního rozpočtu ČR za leden až prosinec 2020, vlastní zpracování

Pro porovnání daňové struktury Česka a ostatních států máme k dispozici data z roku 2018, viz graf č.4 (OECD zveřejňuje tyto statistiky 2 roky zpětně). Podíl příjmů ze **sociálního a zdravotního pojištění** byl v České republice v roce 2018 **největší ze všech členských států OECD** (průměr států OECD je 26 %). Oproti průměru členských zemí byl u nás vyšší i podíl daně z přidané hodnoty. Naopak znatelně menší podíl odvedených prostředků oproti ostatním státům u nás tvořila daň z příjmu fyzických osob (ČR 12 % a průměr OECD 24 %), majetkové a spotřební daně. [8]

Daňové příjmy ČR a průměr členských zemí OECD, 2018

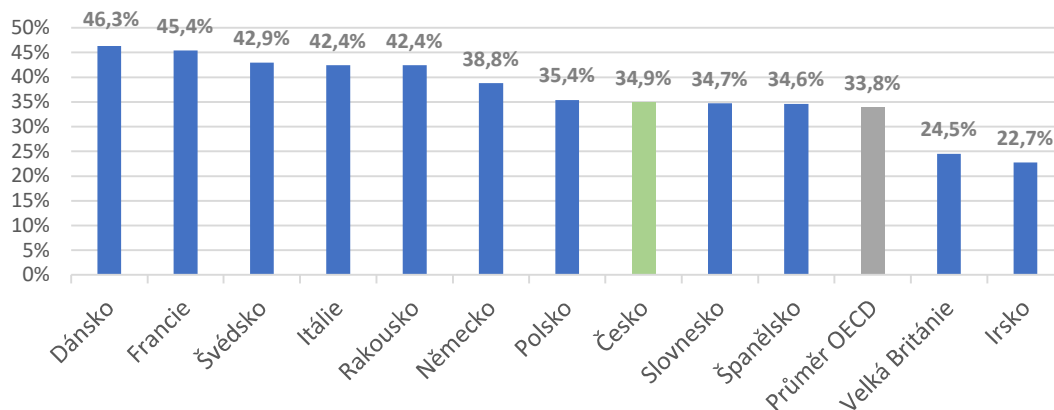

Graf č. 4 – Daňové příjmy ČR a průměr členských zemí OECD, 2018
Zdroj: Revenue statistics 2020, OECD, vlastní zpracování

2.2 Ukazatele daňové zátěže

V souvislosti s daňovou zátěží, která působí na daňové subjekty, je důležité zmínit ukazatel daňové kvóty. Jedná se o ukazatel, který vyjadřuje celkovou daňovou zátěž v daném státě. Obecně je stanoven jako podíl všech daní na hrubém domácím produktu. Pro korektnost je klíčové jasně stanovit co všechno je do daní zahrnuto. Data OECD, které daňovou kvótu jednotlivých zemí srovnávají, počítají s takzvanou konsolidovanou daňovou kvótou, která zamezuje duplicitnímu započtení příjmů a do daní počítá i příjmy daňového charakteru, jako je například odvod sociálního a zdravotního pojištění, viz. graf č.5. [5]

Daňová kvóta vybraných zemí z roku 2019

Graf č. 5 – Daňová kvóta vybraných zemí z roku 2019
Zdroj: Revenue statistics 2020, OECD, vlastní zpracování

V roce 2019 konsolidovaná daňová kvóta v České republice činila 34,9 % (viz graf č.5) a držela se o 1,1 % nad průměrem členských států OECD. Ze 37 členských zemí je hodnota kvóty v Česku na 17 místě (seřazeno od nejvyšší po nejnižší).

V souvislosti s daňovou zátěží existuje ještě jeden mediálně atraktivnější ukazatel. Jedná se takzvaný Den daňové svobody. Principem tohoto ukazatele je rozdělení roku na dvě období, kdy do určitého data daňoví poplatníci odevzdávají své příjmy státu a po zbytek roku vydělávají takzvaně „na sebe“. Stanovení tohoto dne ovšem velmi závisí na metodice výpočtu. Liberální institut, který se v České republice výpočtem tohoto ukazatele každoročně zabývá, stanovuje datum jako podíl veřejných výdajů na hrubém domácím produktu. Pro rok 2021 je tato pomyslná hranice pro Česko 25.6. a počet dní do daňové svobody v roce 2021 tedy činí 176 dní. Oproti tomu nadnárodní společnost Deloitte vypočítává Den daňové svobody jako podíl celkových daňových příjmů státu na čistém národním důchodu (hrubý domácí produkt bez odpisů, jež vyjadřují znehodnocení kapitálu). Dle této metodiky je pomyslný den pro rok 2021 stanoven na 19. června a daňoví poplatníci letos na odvody daní pracovali 170 dnů. [5] [6] [7]

3 Daň z příjmu

Daň z příjmu v České republice tvoří významnou část státního rozpočtu. Po sociálním pojistném a dani z přidané hodnoty je daň z příjmu třetím nejdůležitějším rozpočtovým příjmem. Přínos této daně je přímo ovlivněn ekonomickým cyklem, ale také politicky motivovanými změnami. Rozeznáváme daň z příjmu fyzických a právnických osob.

3.1 Daň z příjmu fyzických osob

Poplatníci této daně jsou fyzické osoby, které můžeme rozdělit na rezidenty a nerezidenty. **Rezidenti** jsou osoby, které mají na území České republiky bydliště, ale i osoby, které na území Česka pobývají alespoň 183 dní v kalendářním roce. Daňoví rezidenti podléhají dani svými příjmy z tuzemska i ze zahraničí. Ostatní osoby jsou definovány jako **nerezidenti** a jejich příjmy podléhají zdanění pouze v případě, jsou-li ze zdrojů na území České republiky. [5]

Daň z příjmu fyzických osob rozeznává různé druhy příjmů, přičemž příjmy mohou být peněžní i nepeněžní. Dle zákona o daních z příjmu rozeznáváme:

- a) příjmy ze závislé činnosti (zaměstnanecké příjmy),
- b) **příjmy ze samostatné činnosti**,
- c) příjmy z nájmu,
- d) kapitálové příjmy,
- e) ostatní příjmy. [5]

Fyzická osoba musí ve svém daňovém přiznání jednotlivé příjmy správně rozlišit. Správně rozlišené příjmy a k nim přiřazené výdaje, které jsou od příjmů přirozeně odečteny, pak tvoří dílčí základy daně z příjmu. Dohromady součet těchto dílčích základů tvoří základ daně, ze kterého je následně vypočtena daň z příjmu.

Příjmy z podnikání osob samostatně výdělečných jsou označeny jako **příjmy ze samostatné činnosti**. V tomto případě jsou výdaje stanoveny buď sumou všech skutečných výdajů, které musí být doloženy účtenkami a fakturami, nebo paušálně. [9]

OSVČ platí daň za zdaňovací období, kterým je kalendářní rok. Osoby, u kterých nepřesáhla daňová povinnost 30 tisíc korun, podávají jednou ročně daňové přiznání k dani z příjmu. Ostatní jedinci jsou povinni hradit tuto daň formou záloh, a to dvakrát či čtyřikrát do roka podle výše poslední daňové povinnosti. [9]

Sazba daně z příjmu pro fyzické osoby je **15 %**. Jedinci, kteří dosáhli daňového základu, který přesahuje 48násobek průměrné mzdy (pro rok 2021 je průměrná mzda stanovena na 35 441 Kč), jsou povinni zdanit své příjmy sazbou **23 %**. [9]

3.1.1 Stanovení daně z příjmu fyzických osob

Jak již bylo řečeno, základ daně je složen z pěti dílčích základů daně, které jsou stanoveny dle druhu příjmu. Výpočet dílčích základů daně je znázorněn v tabulce č.1.

Příjmy ze závislé činnosti
= Dílčí základ daně příjmů ze závislé činnosti
Příjmy ze samostatné činnosti
- Výdaje na dosažení, zajištění a udržení příjmů
= Dílčí základ daně příjmů ze samostatné činnosti (nebo záporný rozdíl mezi příjmy a výdaji)
Příjmy z nájmu
- Výdaje na dosažení, zajištění a udržení příjmů
= Dílčí základ daně příjmů z nájmu (nebo záporný rozdíl mezi příjmy a výdaji)
Příjmy z kapitálového majetku
= Dílčí základ daně příjmů z kapitálového majetku
Ostatní příjmy
- Výdaje na dosažení, zajištění a udržení příjmů
= Dílčí základ daně ostatních příjmů

Tabulka č.1 – Stanovení základu daně z příjmu fyzických osob
Zdroj: Vančurová, Alena a spol., Daňový systém ČR 2020, upraveno

Dílčí základy daně z příjmů ze samostatné činnosti a z nájmu mohou být po odečtení výdajů záporné. Ovšem při uplatnění ztráty a při samotném stanovení základu daně platí pravidlo, že základ daně nemůže být nižší než dílčí základ daně ze závislé činnosti. V takovém případě je tedy základ daně stanoven jako dílčí základ daně ze závislé činnosti a ztráta, která podnikateli vznikla, je odepsána v následujících letech.

Po stanovení základu daně se odečtou nestandardní odpočty (tabulka č.2). Mezi nestandardní odpočty patří například úroky z úvěrů na bytové potřeby, příspěvky na penzijní

připojištění, bezúplatná plnění na veřejně prospěšné účely nebo již zmíněná daňová ztráta z minulých let. Jednotlivé nestandardní odpočty mají své limitní hodnoty.

Základ daně	
-	Nestandardní odpočty
=	Základ daně po snížení (zaokrouhlený na stovky dolů)
x	Sazba daně
-	Slevy
=	Daň po slevách

Tabulka č.2 – Výpočet daně z příjmu fyzických osob

Zdroj: Vančurová, Alena a spol., Daňový systém ČR 2020, upraveno

Poté je upravený základ daně vynásoben sazbou daně, která je pro fyzické osoby od roku 2008 stanovena na **15 %**. Jestliže základ daně překročí 48násobek průměrné mzdy, sazba daně je **23 %**.

Posledním krokem je odpočet slev na dani. Všichni poplatníci mohou využít základní slevu na poplatníka, která v roce 2021 činí 27 840 Kč. Mezi ostatní slevy pak patří například sleva na vyživovanou osobu, sleva na dítě nebo třeba sleva na studenta.

3.2 Daň z příjmu právnických osob

Stejně jako u fyzických osob jsou i právnické osoby z hlediska povinnosti danění svých příjmů rozděleny na daňové rezidenty a nerezidenty. **Daňový rezident** je právnická osoba, která má na území našeho státu sídlo nebo místo vedení. Patří sem tedy i osoby, které sice mají sídlo v zahraničí (například v některém státu typu „daňového ráje“), ale v České republice například bydlí a firmu odsud na dálku řídí. Daňoví rezidenti musí danit příjmy z Česka i zahraničí. **Daňový nerezident** je osoba, která má sídlo v zahraničí a na území našeho státu generuje příjmy například provozovnou. Tyto společnosti mají omezenou daňovou povinnost a dani z příjmu podrobují pouze ty příjmy, které vznikly ze zdrojů na území ČR. [5]

Zákon o daních z příjmu mimo jiné vymezuje společnosti založené za jiným účelem než tvorbou zisku. Jsou označeny jako veřejně prospěšní poplatníci a podléhají dani z příjmu pouze v omezeném rozsahu. [5]

3.2.1 Stanovení daně z příjmu právnických osob

Stavebním kamenem pro základ daně z příjmu je nezdaněný hospodářský výsledek. Ten je stanoven na základě náležitě vedeného účetnictví dané firmy. Hospodářský výsledek je následně upravován položkami, viz tabulka č.3.

Výsledek hospodaření před zdaněním
- Osvobozené příjmy
- Příjmy nezahrnované do základu daně
- Očištění o rezervy a opravné položky, které jsou uznány jako daňové
+ Účetní náklady, které nejsou uznány daňovými náklady
+/- Vyloučení zaúčtovaných položek, které se v základu daně uznávají pouze jsou-li zaplacený
= Základ daně

Tabulka č.3 – Stanovení základu daně z příjmu právnických osob
Zdroj: Vančurová, Alena a spol., Daňový systém ČR 2020

Osvobozené příjmy se u obchodních společností většinou nevyskytují. Jejich příkladem je například bezúplatné plnění nabytí dědictví. [5]

Příjmy nezahrnované do základu daně představují finance, u kterých již daň z příjmu byla zaplacená, v případě, že jsou zahrnuty ve výnosech. Dále jsou to i příjmy, které tvoří samostatné daňové základy. Příkladem těchto příjmů jsou třeba přijaté podíly ze zisku. [5]

Očištění o rezervy a opravné položky, které jsou uznány jako daňové. Podnik může tvořit rezervy podle svého uvážení, ale daňově uznávané jsou jen některé. Zároveň musí být tyto rezervy rozloženy do více let, aby tvorba rezerv nesloužila jako nástroj na snižování daňového základu. [5]

Účetní náklady, které nejsou uznány daňovými náklady. Do základu daně se připočtou náklady, které jsou daňově neuznatelné. Příkladem takových nákladů jsou třeba náklady na reprezentaci, ostatní pokuty a penále nebo rezervy a opravné položky. [5]

Vyloučení zaúčtovaných položek, které se v základu daně uznávají, pouze jsou-li zaplacený. Tímto se myslí položky, které byly zaplacený v jiném zdaňovacím období, než ve kterém tyto náklady ovlivnily výsledek hospodaření. [5]

Po stanovení základu daně se od sumy odečtou odčitatelné položky. Ty tvoří daňová ztráta vyměřená za předešlá zdaňovací období, výdaje na projekty výzkumu a vývoje a výdaje na podporu odborného vzdělání, viz tabulka č.4.

Základ daně	
-	Daňová ztráta vyměřená za předešlá zdaňovací období
-	Odpočet výdajů na projekty výzkumu a vývoje
-	Odpočet na podporu odborného vzdělání
=	Mezisoučet
-	Bezúplatná plnění na veřejně prospěšné účely
=	Základ daně po snížení o odpůčty
x	Sazba daně
=	Daň
-	Slevy na dani – zaměstnanci se zdravotním postižením
=	Daň po slevě

Tabulka č.4 – Výpočet daně z příjmu právnických osob
Zdroj: Vančurová, Alena a spol., Daňový systém ČR 2020

Odpočet daňové ztráty lze uplatnit v následujících pěti letech od zdaňovacího období vzniku ztráty. Případně pak lze ztrátu uplatnit dva roky zpětně podáním dodatečného daňového přiznání.

Od následného mezisoučtu je pak odečteno bezúplatné plnění na veřejně prospěšné účely. To představuje náklady vynaložené na humanitární pomoc, ochranu životního prostředí nebo podpory mládeže. Nejnižší částka uznána na bezúplatná plnění je 2000 Kč, maximálně je odečteno 10 % z mezisoučtu (základu daně po odpůčtech). [5]

Posledním krokem je vynásobení upraveného základu daně sazbou **daně z příjmu právnických osob**, která činí **19 %** (kromě penzijních společností u kterých je nulová a základních investičních fondů, u kterých se rovná 5 %). U společností, které zaměstnávají zdravotně postižené, lze uplatnit slevu na dani v závislosti na závažnosti zdravotního postižení. [5]

4 Daň z přidané hodnoty

Daň z přidané hodnoty je zavedena na území České republiky od roku 1993, tehdy nahradila daň z obratu. Každoroční inkaso této daně je z hlediska vývoje sumy vybraných prostředků lineární a na rozdíl od daně z příjmu mnohem lépe odolává výkyvům hospodářského cyklu. Jedná se o nepřímou daň, která je pro poplatníka „skrytá“ v ceně zboží nebo služby. Poplatník tedy hradí cenu navýšenou o daň z příjmu, kterou má následně obchodník jako plátce daně povinnost vypočítat a odvést. Právní forma podnikání nemá na výši daně z přidané hodnoty vliv.

Plátcem DPH se lze stát dobrovolně, případně se plátcem musí stát osoby uskutečňující ekonomickou činnost:

- jejichž roční obrat je vyšší než 1 milion korun za dobu 12 měsíců,
- mají členství ve sdružení, kde je některý člen plátcem DPH,
- nabyly majetku privatizací či prodejem majetku,
- pokračují v činnosti po zemřelém plátcí DPH,
- nebo osoby, které poskytují služby s místem plnění v tuzemsku skrze provozovnu umístěnou v zahraničí. [10]

Stavební podniky, které jsou plátcí DPH, jsou touto daní zatíženi nepřímo. DPH ovlivňuje jejich hospodaření především z hlediska administrativy, ovlivňuje cenu pro jejich zákazníky a má dopad na bilanci peněžních toků. Být plátcem má však i velkou výhodu, protože plátcí DPH mají nárok na odpočet DPH u svých daňově uznatelných nákladů. Zdaňovací období je obecně stanoveno na kalendářní měsíc, ovšem plátce má pod podmínkou ročního obratu do 10 milionů korun a podmínkou, že je spolehlivým plátcem, možnost přejít na čtvrtletní zdaňovací období. Čtvrtletní zdaňovací období, které s sebou přináší ušetření administrativních nákladů, využijí především živnostníci.

4.1 Přiznání k DPH

Plátce DPH je povinen podávat finančnímu úřadu daňové přiznání za každé zdaňovací období, a to i v případě, kdy nemá žádné zdanitelné plnění. Přiznání obsahuje položky, u kterých má plátce nárok na odpočet DPH (nákup stavebního materiálu, pracovní pomůcky, stavební stroje) a položky, u kterých má povinnost DPH odvést (práce vyfakturované v daném zdaňovacím období). Podle rozdílu těchto dvou skupin pak plátcí vzniká daňová povinnost, nebo nárok na doplatek DPH. Zjednodušeně to znamená, že v případě, že plátce v daném

období na dani z přidané hodnoty utřžil více než odvedl, musí rozdíl odvést státu. Naopak jestliže na DPH zaplatil více, než utřžil, má od státu nárok na doplatek. [10]

V praxi může nárok na vysoký doplatek DPH pro podnikatele znamenat nežádanou pozornost z finančního úřadu. Ten musí být obezřetný, protože daň z přidané hodnoty je mimo jiné nechvalně spojována s daňovými podvody typu karusel nebo podvody chybějícího obchodníka. Vysoké nároky na doplatek DPH vznikají v souvislosti s velkými investicemi (například nákup nové těžké mechanizace) a podnikatelé v takových případech občas dobrovolně zasílají finančnímu úřadu podrobnější informace o nákupu (tím může být třeba kopie faktury).

Od roku 2016 musí navíc plátce DPH spolu s přiznáním podávat i **kontrolní hlášení**. To v sobě zahrnuje podrobnější informace o finančních transakcích a bylo zavedeno jako nástroj proti daňovým podvodům. Mechanismus kontroly spočívá v propojení transakcí. Finanční správa má k dispozici daňové údaje od prodávajícího i kupujícího a tyto údaje, které obě strany vykazují, musí navzájem odpovídat.

4.2 Sazby DPH

V České republice jsou tři sazby daně z přidané hodnoty. Základní sazba činí 21 %, první snížená sazba je 15 % a další snížená sazba pak 10 %. Obecně platí pro stavební práce základní sazba, ovšem ve dvou případech lze uplatnit sníženou sazbu 15 %.

1) Stavební práce provedené na dokončené stavbě pro bydlení

Sníženou sazbu DPH 15 % lze uplatnit na montážní a stavební práce u dokončených staveb, které slouží pro bydlení. Takovými stavbami jsou bytové domy, rodinné domy, obytné prostory a „stavby, které slouží k využití bytového domu nebo stavby rodinného domu a jsou zřízeny na pozemku, který tvoří funkční celek s touto stavbou“ [10].

2) Stavba pro sociální bydlení

Snížená sazba DPH 15 % platí i pro výstavbu staveb pro sociální bydlení. Takovými stavbami jsou:

- Bytové domy, ve kterých mají byty obytný prostor s podlahovou plochou do 120 m².
- Rodinné domy, jejichž podlahová plocha nepřesahuje 350 m².
- Školská zařízení.
- Ubytovací zařízení pro ubytování příslušníků bezpečnostních sborů.

- Další stavby pro sociální bydlení dle (5) § 48 Zákona o daních z příjmu. [10]

Kromě zmíněných situací platí první snížená sazba 15 % třeba pro prodej potravin, nápojů, letáků nebo zdravotnických prostředků. Druhá snížená sazba 10 % pak platí například pro prodej kojenecké výživy, knih nebo léků. [10]

4.3 Přenesená daňová povinnost

Přenesená daňová povinnost (anglicky „reverse charge“) je mechanismus, který upravuje povinnost uplatňování DPH. Na rozdíl od standardního postupu, kdy DPH přiznává dodavatel plnění, v režimu přenesené daňové povinnosti má povinnost přiznat a odvést DPH odběratel. Dodavatel tedy do daňového dokladu neuvede výši DPH, ale uvede sdělení, že výši daně je povinen doplnit a přiznat plátcem, pro kterého bylo plnění uskutečněno (odběratel). [14] [15]

Přenesenou daňovou povinnost lze v České republice aplikovat pouze na určité služby a zboží. Mezi ně patří například:

- **poskytnutí stavebních a montážních prací,**
- poskytnutí pracovníků pro stavební nebo montážní práce,
- dodání nemovité věci,
- dodání plynu a elektřiny,
- dodání mobilních telefonů, videoherních konzolí. [14] [15]

Pravidlem pro režim reverse charge je to, aby poskytovatel i příjemce plnění byli plátcem DPH a předmět plnění byl v České republice. Stavební nebo montážní práce tedy musí být provedeny na území Česka. Podmínkou pro přenesenou daňovou povinnost je také to, že plnění příjemci nesmí sloužit pro soukromé účely, ale pro jeho ekonomickou činnost. Reverse charge ve stavebnictví využívají například subdodavatelé, kteří realizují stavební a montážní práce pro stavební společnosti. [14] [15]

Povinností poskytovatele prací je vystavení daňového dokladu do 15 dnů ode dne, kdy byly práce provedeny. Daňový doklad obsahuje všechny náležitosti běžného daňového dokladu. Výjimkou je jen prázdná kolonka výše daně a informace o povinnosti doplnění a přiznání daně plátcem, pro kterého jsou práce poskytovány. Poskytovatel musí vést evidenci prací fakturovaných v režimu reverse charge a zároveň tyto zakázky vykazuje v daňovém přiznání. [14] [15]

Povinností příjemce těchto prací je přiznání daně v daňovém přiznání a zaplacení daně. Příjemce odpovídá za správně vypočítanou sazbu daně a výši daně musí do daňového dokladu od poskytovatele doplnit. Stejně jako poskytovatel musí i příjemce vést evidenci prací, které byly z hlediska daně z přidané hodnoty vedeny v režimu reverse charge. [14] [15]

Pro režim přenesené daňové povinnosti jsou **stavební a montážní práce** definovány klasifikací produkce CZ-CPA 41 až 43, která vychází ze sdělení Českého statistického úřadu.

- Kód CZ-CPA 41 v sobě zahrnuje výstavbu budov a služby developerských subjektů v oblasti bytových a nebytových projektů.
- Kód CZ-CPA 42 výstavbu inženýrských staveb a služeb developerských subjektů v oblasti inženýrského stavitelství.
- Kód CZ-CPA 43 pak zahrnuje veškeré specializované stavební práce – demoliční, elektroinstalační, topenářské, truhlářské, obkladačské, pokrývačské, betonářské, průzkumné, instalatérské, plynářské, malířské, sklenářské, izolační, zednické. Dále sem patří i montáž a demontáž lešení, ocelových konstrukčních prvků, prefabrikovaných dílců, výtahů a podobě.

Stavebními a montážními pracemi pro režim reverse charge například **není**:

- montáž volně stojícího nábytku,
- pronájem lešení bez jeho montáže nebo demontáže,
- sanace a čištění zeminy, vody, vzduchu a budov,
- prefabrikované dílce z betonu bez montáže
- nebo instalace průmyslových strojů a zařízení. [14]

Pro stanovení základu a sazby daně v režimu přenesené daňové povinnosti platí stejná pravidla jako ta, která jsou zakotvena v zákonu o DPH.

5 Odvody sociálního a zdravotního pojištění

Sociální a zdravotní pojištění je placeno zaměstnanci i OSVČ. U zaměstnanců pojištění odvádí jejich zaměstnavatel. OSVČ platí pojištění v rámci svých povinných odvodů. Odvody sociálního a zdravotního pojištění představují daňové zatížení pro OSVČ i obchodní společnosti, které musí větší část pojištění platit za své zaměstnance.

Zdravotní pojištění je povinné pro všechny občany ČR. Slouží k úhradě zdravotní péče v případě nemoci. Za děti, studenty, důchodce a ostatní státní pojištěnce platí zdravotní pojištění stát (1 767 Kč měsíčně). U pracujících je výše pojistného stanovena sociálně solidárním způsobem, a to procentem z příjmů. [13]

Sociální pojištění v sobě zahrnuje pojistné na nemocenské pojištění, důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Platí ho zaměstnanci a OSVČ. U OSVČ je složka nemocenského pojištění placena dobrovolně. [17]

5.1 Odvody sociálního a zdravotního pojištění u OSVČ

Osoby samostatně výdělečně činné platí odvody **formou měsíčních záloh**, které jsou vypočteny na základě příjmů a výdajů v minulém roce. Na konci roku, kdy je pak stanovena reálná výše zisků, podnikatel skutečnou sumu odvodů doplatí, nebo dostane od státu přeplatek ze záloh zpátky.

5.1.2 Výpočet odvodů sociálního a zdravotního pojištění OSVČ

Výše záloh je stanovena procentem z vyměřovacího základu, který je vypočítán jako polovina rozdílu příjmů a výdajů za předešlý rok. Výše **zálohy na sociální pojištění** tvoří **29,2 %** z vyměřovacího základu (28 % na důchodové pojištění a 1,2 % na státní politiku zaměstnanosti) a výše **zálohy na zdravotní pojištění** je **13,5 %** z vyměřovacího základu. [11]

Zálohy přitom mají své meze a minimální hodnota zálohy na sociální pojištění pro rok 2021 činí 2 588 Kč a na zdravotní pojištění 2 393 Kč. Zákon o pojistném na sociální zabezpečení navíc stanovuje maximální výši vyměřovacího základu jako 48násobek průměrné mzdy, přičemž pro rok 2021 je to 1 701 168 Kč. [11]

5.2 Odvody sociálního a zdravotního pojištění u zaměstnanců

Za zaměstnance **odvádí** jejich sociální a zdravotní pojištění **zaměstnavatel**. Tuto povinnost má zaměstnavatel u hlavního pracovního poměru, vedlejšího pracovního poměru i dohodě o činnosti. Na odvodech zaměstnance se zaměstnavatel z větší části podílí.

Zaměstnavatel za svého zaměstnance zaplatí:

- sociální pojištění 24,8 % z hrubé mzdy,
- zdravotní pojištění 9 % z hrubé mzdy.

Zaměstnanec ze svého platu hradí:

- sociální pojištění 6,5 % z hrubé mzdy,
- zdravotní pojištění 4,5 % z hrubé mzdy.

Celkem tedy sociální pojištění zaměstnance činí 31,3 % z hrubé mzdy a zdravotní pojištění 13,5 % z hrubé mzdy. [16] [11]

5.3 Odvody sociálního a zdravotního pojištění u jednatelů a společníků

Postavení k sociálnímu a zdravotnímu pojištění je z pohledu jednatelů a společníků různé. Na **jednatele** je dle zákona o veřejném zdravotním pojištění nahlíženo jako na zaměstnance a jestliže za svou činnost pobírá odměnu, tak je tato odměna započítána do vyměřovacího základu pro odvod zdravotního pojištění. Jednatel je povinen odvádět i sociální pojištění, a to v případě, že jeho měsíční příjem překročí takzvaný rozhodný příjem (od 1.11.2021 je to 3500 Kč). Stejně podmínky pro odvody pojistného platí přirozeně i u členů statutárních orgánů akciových společností. [19] [20]

Společníci a majitelé firem mohou čerpat prostředky ze svých společností různými způsoby. Prvním je výplata podílu na zisku. Podíly na zisku nepodléhají odvodům pojistného, na druhou stranu však podléhají dvojímu zdanění. Druhou možností je zaměstnání společníka nebo majitele na základě pracovní smlouvy. V tomto případě platí pro společníka či majitele stejná pravidla odvodů pojistného jako pro ostatní zaměstnance firmy. V případě, že společník navíc plní i roli jednatele, musí být jeho náplň práce jako zaměstnance od pracovních povinností jednatele ve smlouvě i ve skutečnosti oddělena. [20]

Praktická část

Daňová zátěž podnikatelů je značná. Pro různé právní formy platí různá pravidla a při zvolení správné strategie rozhodují individuální předpoklady. I přes to však lze mezi sebou obecně jednotlivé podnikatelské právní formy z hlediska optimalizace odvodů daní porovnat. Právě tuzemské srovnání podnikatelských forem z hlediska daňové zátěže zisku bude tvořit první část praktické části. Modelové příklady budou brát v úvahu čtyři různé situace, a to vyplácení peněz majiteli s.r.o. formou podílů na zisku, vyplácení peněz majiteli s.r.o. v případě, že je ve své firmě zaměstnán, vyplácení peněz z s.r.o. kombinací mzdy a podílu na zisku a výplata peněz u osob samostatně výdělečně činných. Aby daňovou zátěž bylo možno navzájem porovnat, budeme vycházet ve všech případech ze stejné daňové základny 1 milionu korun.

Druhá část se bude věnovat daňovým odvodům, které musí podnikatel hradit v rámci výplaty mezd svým zaměstnancům. Kromě výše samotného zdanění mzdy zaměstnance se tato část bude věnovat i problematice takzvaného švaresystému (zastřenému pracovněprávnímu vztahu) a na modelovém příkladě ukáže daňové úlevy takového nelegálního pracovního vztahu.

Poslední, třetí část, bude srovnávat daňovou zátěž podnikatelů v České republice s ostatními státy. Zároveň bude nahlížet na daňové odvody více ze strany státu a pokusí se vysvětlit, proč byly sazby daní v minulosti upravovány. Tato část bude vycházet především z dat Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) a z dat Eurostatu.

6 Srovnání daňové zátěže podnikatelských subjektů

a) Vyplacení peněz z s.r.o. podílem na zisku

V prvním případě se zaměříme na situaci, kdy si zvolí majitel nebo společník vyplacení peněžních prostředků podílem na zisku (dividendami). Podíly na zisku se vyplácí na základě řádné či mimořádné hospodářské účetní závěrky. Majitel si může vyplatit pouze takovou sumu prostředků, která nezpůsobí úpadek jeho společnosti. Na základě mezitímní účetní závěrky lze vyplatit podíl na zisku i ve formě zálohy, ale společnost musí prokázat finanční zdraví testem insolvence. Tato zmíněná pravidla mají za úkol především chránit věřitele a investory před „vytunelováním“ dané společnosti. [21]

Jak již z úvodního textu vyplývá, velkou nevýhodou je vyplacení prostředků na základě řádné či mimořádné účetní závěrky. V praxi to znamená, že pokud majitel společnosti nechce absolvovat test insolvence, vyplácí si prostředky pouze jednou ročně.

Situace, kdy se společníci rozhodnou vyplácet si prostředky formou podílu na zisku, je postupem zdanění nejjednodušší (viz tabulka č.5).

Daňový základ	1 000 000 Kč	
- Daň z příjmu právnických osob	19 %	190 000 Kč
= Čistý zisk	810 000 Kč	
- Srážková daň z podílu na zisku	15 %	121 500 Kč
- Povinné zdravotní pojištění	$13,5 \% * 15\ 200\ Kč * 12$	24 624 Kč
= Čistý zůstatek	663 876 Kč	

Tabulka č.5 – Zdanění podílu na zisku osob bez zdanitelných příjmů

Zdroj: Fraková Jana, prezentace Srovnání zdanění podílu na zisku a mzdy, YIOP, 2021.

Zpracování vlastní

Předpokládejme, že je daňový základ 1 milion korun. Pro potřebu modelového příkladu budeme uvažovat obecný případ, ve kterém nepředpokládáme, že jsou v dané společnosti k uplatnění slevy na dani (podrobné stanovení základu daně a výpočtu daně z příjmu právnických osob je objasněno v kapitole 3.2.1). **Daň z příjmu** právnických osob je 19 % z daňového základu a čistý zisk po odečtení daně ve výši **190 000 Kč** tedy činí 810 000 Kč.

Se ziskem může vlastník společnosti (v případě, že nemusí hradit ztrátu z minulých let) nakládat podle vlastního uvážení. Alternativou k výplatě z firmy je například uložení zisku do rezervních fondů, uložení peněz na účet nerozděleného zisku nebo třeba zvýšení základního kapitálu. Jestliže chce vlastník společnosti zisk vyplatit, musí odvést srážkovou daň, která tvoří 15 %. Srážková daň je před výplatou vypočtena a odvedena společností, nikoli osobou, která peníze inkasuje. V našem případě je tedy **srážková daň** vypočtena jako 15 % z 810 000 Kč a dělá **121 500 Kč**.

Na závěr musíme od vyplacené částky odečíst ještě povinné odvody zdravotního pojištění. Podíly na zisku jsou podle zákona o veřejném zdravotním pojištění označovány jako příjmy z kapitálového majetku. V případě, že vlastník či společník nemá žádné jiné další příjmy, patří mezi osoby bez zdanitelných příjmů. Odvody zdravotního pojištění jsou pro tyto osoby stanoveny jako 13,5 % z minimální mzdy, která je pro rok 2021 15 200 Kč. Dohromady podnikatel za rok na **zdravotním pojištění** zaplatí **24 624 Kč**. Osoby bez zdanitelných příjmů nemají povinnost odvádět sociální pojištění. [16]

Vyhodnocení výplaty podílu na zisku

Po vyplacení podílu na zisku a odvodu pojistného podnikateli z původního hrubého zisku 1 milionu korun zůstane **663 876 Kč**. Majitelé nebo společníci (za předpokladu, že nevykazují příjmy jiného charakteru), kteří čerpají ze své obchodní společnosti peníze formou podílu na zisku, odvedou státu na daních **33,6 %** z výdělku jejich firmy.

b) Vyplacení peněz z s.r.o. mzdou

V dalším případě se podíváme na situaci, kdy se majitel společnosti rozhodl pro výplatu peněz formou měsíční mzdy. U této varianty je důležité definovat kdo mzdu pobírá, protože její výsledky jsou výrazně ovlivněny slevami na dani.

1) Varianta – Osoba s nárokem jen na slevu na poplatníka

V prvním případě budeme počítat s nepříznivým scénářem, kdy mzdu pobírá osoba, která má ze zákona nárok pouze na jednu slevu na dani, a to na slevu na poplatníka (tabulka č.6).

Mzda včetně odvodů	83 333 Kč x 12	1 000 000 Kč
- Sociální pojistné hrazené zaměstnavatelem	24,8 % z hrubé mzdy	15 446 Kč
- Zdravotní pojistné hrazené zaměstnavatelem	9 % z hrubé mzdy	5 605 Kč
Hrubá mzda	62 282 Kč	
- Sociální pojistné hrazené zaměstnancem	6,5 % z hrubé mzdy	4 048 Kč
- Zdravotní pojistné hrazené zaměstnancem	4,5 % z hrubé mzdy	2 803 Kč
- Daň z příjmu fyzických osob před slevami	15 % ze zaokrouhlené hrubé mzdy	9 345 Kč
+ Daňová sleva na poplatníka	2 320 Kč	
Záloha na dani po slevách	7 025 Kč	
Čistá mzda	48 406 Kč	
Roční čistá mzda	580 872 Kč	

Tabulka č.6 – Zdanění mzdy vlastníka společnosti, osoba s nárokem jen na slevu na poplatníka
Zdroj: Fraková Jana, prezentace Srovnání zdanění podílu na zisku a mzdy, YIOP, 2021.
Zpracování vlastní

Chceme-li ze společnosti čerpat stejné prostředky jako v příkladě a), to znamená 1 milion korun ročně, vychází nám **měsíční mzda včetně pojistných odvodů** placených zaměstnavatelem (dohromady 21 051 Kč) na **83 333 Kč**. Po odečtení odvodů pojistného hrazeného zaměstnavatelem získáme hrubou mzdu, která dělá 62 282 Kč. Abychom se dostali na čistou mzdu, musíme ještě odečíst pojistné hrazené zaměstnancem (dohromady 6 851 Kč) a daň z příjmu fyzických osob (9 345 Kč) sníženou o daňovou slevu (2 320 Kč). Výsledná **čistá měsíční mzda** má tedy hodnotu **48 406 Kč**.

V tomto případě to tedy znamená, že pokud si majitel bude vyplácet z s.r.o. odměnu formou mzdy, zůstane majiteli z 1 milionu **580 872 Kč**. Z toho vyplývá, že celkové procento reálného zdanění jeho vydělaných prostředků činí vysokých **41,9 %**.

2) Varianta – osoba se 3 dětmi a manželem/manželkou bez příjmů

V druhém případě se podíváme na variantu, kdy mzdu pobírá osoba, která má 3 děti a navíc manželku/manžela, která/ý má sumu ročních příjmů do 68 tisíc korun.

Mzda včetně odvodů	83 333 Kč x 12	1 000 000 Kč
- Sociální pojistné hrazené zaměstnavatelem	24,8 % z hrubé mzdy	15 446 Kč
- Zdravotní pojistné hrazené zaměstnavatelem	9 % z hrubé mzdy	5 605 Kč
Hrubá mzda	62 282 Kč	
- Sociální pojistné hrazené zaměstnancem	6,5 % z hrubé mzdy	4 048 Kč
- Zdravotní pojistné hrazené zaměstnancem	4,5 % z hrubé mzdy	2 803 Kč
- Daň z příjmu fyzických osob před slevami	15 % ze zaokrouhlené hrubé mzdy	9 345 Kč
+ Daňová sleva na poplatníka	2 320 Kč	
+ Daňové zvýhodnění na děti	4 901 Kč	
+ Daňová sleva na druhého z manželů bez příjmů	2 070 Kč	
Záloha na dani po slevách	54 Kč	
Čistá mzda	55 377 Kč	
Roční čistá mzda	664 524 Kč	

Tabulka č.7 – Zdanění mzdy vlastníka společnosti, osoba se 3 dětmi a manželem/kou bez příjmů
Zdroj: Fraková Jana, prezentace Srovnání zdanění podílu na zisku a mzdy, YIOP, 2021.
Zpracování vlastní

U této varianty slevy na dani pro danou hrubou mzdu daň z příjmu fyzických osob téměř vynulují. Měsíční čistá mzda je pro tohoto podnikatele téměř o sedm tisíc korun vyšší než v předchozím případě. Ročně si po zdanění přijde na **664 524 Kč**. Dohromady jsou zisky podnikatele zdaněny přibližně **33,5 %** a z hlediska daňového zatížení se mzda vyrovná vyplacení podílu na zisku.

Vyhodnocení výplaty formou mzdy

Obecně platí, že výše odvodů pojistného jsou natolik vysoké, že je pro většinou podnikatelů z pohledu daňového zatížení vhodnější vyplacení podílu na zisku. Výplata formou mzdy se však z hlediska daní může vyplatit podnikatelům, kteří mají právo na vyšší slevy na dani, a především pak podnikatelům, kteří z hlediska pojistného dosáhnou maximálního vyměřovacího základu sociálního pojištění a překročí určitou hranici příjmů. Pro podnikatele, který má nárok pouze na slevu na poplatníka, je tato roční hranice příjmů pro rok 2021 stanovena přibližně na 5 261 500 Kč, viz tabulka č.8.

Mzda včetně odvodů	438 457 Kč x 12	5 261 484 Kč
- Sociální pojistné hrazené zaměstnavatelem	24,8 % z max. vyměřovacího základu	35 157 Kč
- Zdravotní pojistné hrazené zaměstnavatelem	9 % z hrubé mzdy	33 300 Kč
Hrubá mzda	370 000 Kč	
- Sociální pojistné hrazené zaměstnancem	6,5 % z max. vyměřovacího základu	9 215 Kč
- Zdravotní pojistné hrazené zaměstnancem	4,5 % z hrubé mzdy	16 650 Kč
- Daň z příjmu fyzických osob před slevami	15 % z hrubé mzdy	55 500 Kč
+ Daňová sleva na poplatníka	2 320 Kč	
Záloha na dani po slevách	53 180 Kč	
Čistá mzda	290 955 Kč	
Roční čistá mzda	3 491 460 Kč	

Tabulka č.8 – Zdanění mzdy vlastníka společnosti, vyrovnání výhody mzdy a podílu na zisku
Zdroj: Vlastní

Vyplácet si mzdu se tedy z hlediska daní vyplatí podnikatelům, kteří pobírají měsíční hrubou mzdu **nad 370 000 Kč**. U této částky je stejné procentuální zdanění čerpaných prostředků jako u podílů na zisku, a to **33,6 %**.

Ve srovnání jsme dosud opomíjeli jednu velkou nevýhodu samostatného vyplácení podílů na zisku a tím je fakt, že se tento příjem nezapočítává do základu pro vyměření starobního důchodu. Při samostatném vyplácení podílu na zisku navíc nelze uplatnit slevy na dani a nezdanitelné části základu daně. Proto přichází na řadu třetí způsob, jak si vyplatit prostředky ze své obchodní společnosti, a tím je optimální **kombinace podílu na zisku a mzdy**.

c) Vyplacení peněz z s.r.o. kombinací mzdy a podílu na zisku

Na základě poznatků z předešlých dvou situací se pokusíme najít výhodný poměr při roční výplatě 1 milionu korun společníkem z obchodní společnosti za podmínky, že si podnikatel chce průběžně zakládat na starobní důchod.

Nejprve stanovíme výši mzdy. Jako ideální se jeví mzda minimální (pro rok 2021 je to 15 200 Kč), protože pokryje minimální zdravotní odvody pojistného a zároveň maximálně čerpá daň na poplatníka. Ovšem s přihlédnutím na redukční hranice vyměřovacího základu starobního důchodu se vyplatí mzdu o několik stovek korun navýšit.

Vyměřovací základ pro výpočet starobního důchodu vychází z předešlých příjmů (ty jsou v rámci výpočtu transformovány kvůli inflaci), ze kterých platíme sociální pojistné a představuje průměrnou měsíční mzdu pojištěnce za jeho produktivní život. Po stanovení vyměřovacího základu je pro následný výpočet důchodu daná částka zařazena v rámci redukčních hranic, které jsou každoročně upravovány. Do částky první redukční hranice se vyměřovací základ počítá ze 100 %. V intervalu od první redukční hranice do druhé se pak z vyměřovacího základu počítá navíc pouze 26 %. Znamená to, že se nám vyplatí směřovat naši průměrnou měsíční mzdu alespoň k první redukční hranici a využít stoprocentní započítání vyměřovacího základu. Pro rok 2021 je první redukční hranice stanovena na 15 595 Kč. [22]

Hrubou mzdu tedy nastavíme na zmíněných **15 595 Kč**. Roční náklady na naši mzdu včetně odvodů budou přibližně čtvrt milionu korun. Zbylých 750 tisíc si vyplatíme formou podílu na zisku. Výsledek je zobrazen v následující tabulce:

Mzda včetně odvodů	20 867 Kč x 12	250 404 Kč
- Sociální pojistné hrazené zaměstnavatelem	24,8 % z hrubé mzdy	3 868 Kč
- Zdravotní pojistné hrazené zaměstnavatelem	9 % z hrubé mzdy	1 404 Kč
Hrubá mzda	15 595 Kč	
- Sociální pojistné hrazené zaměstnancem	6,5 % z hrubé mzdy	1 014 Kč
- Zdravotní pojistné hrazené zaměstnancem	4,5 % z hrubé mzdy	702 Kč
- Daň z příjmu fyzických osob před slevami	15 % z hrubé mzdy	2 339 Kč
+ Daňová sleva na poplatníka	2 320 Kč	
Záloha na dani po slevách	19 Kč	
Čistá mzda	13 860 Kč	
Roční čistá mzda	166 324 Kč	

Daňový základ	749 596 Kč	
- Daň z příjmu právnických osob	19 %	142 423 Kč
= Čistý zisk	607 173 Kč	
- Srážková daň z podílu na zisku	15 %	91 076 Kč
= Čistý zůstatek	516 097 Kč	

Tabulka č.9 – Zdanění kombinace mzdy a podílu na zisku vlastníka společnosti
Zdroj: Vlastní

I přes to, že jsme hrubou mzdu s odkazem na lepší důchodové podmínky o necelých 400 Kč navýšili, daňová sleva na poplatníka daň z příjmu fyzických osob téměř pokryje. Čistá roční mzda vychází na 166 324 Kč. Čistý zůstatek z podílu na zisku je 516 097 Kč.

Dohromady podnikatel ze zmíněného 1 milionu korun dostane **682 421 Kč**. Znamená to, že v tomto případě na daních odvede **31,76 %**. Z hlediska odvodu daní se tedy v našem případě jedná o nejvýhodnější variantu výplaty peněz z firmy.

Závěr – výplata peněz z s.r.o.

Podnikatel vlastní obchodní společnost může při výplatě peněz zvolit různé strategie. Rozhodující pro něj ale mimo odvedené daně mohou být i další faktory. Těmito faktory mohou být například osobní cashflow spojené s nezbytným měsíčním příjmem, požadovaná budoucí výše starobního důchodu nebo potenciální výše nemocenských dávek. Budeme-li však nahlížet pouze na daňovou zátěž, jako nejvýhodnější varianta se v tomto případě jeví kombinace výplaty podílu na zisku a mzdy (viz tabulka č.10).

Způsob příjmů	Čistá výplata z 1 milionu korun	Procento daňové zátěže příjmů	Základ na důchodové pojištění
Mzda	580 904 Kč	41,9 %	✓✓
Podíl na zisku	663 876 Kč	33,6 %	X
Kombinace mzdy a podílu na zisku	682 420 Kč	31,8 %	✓

Tabulka č.10 - Porovnání způsobů příjmů z hlediska daňové zátěže
Zdroj: Vlastní

d) Zdanění příjmů u OSVČ

Nyní se podíváme, jakým způsobem daní své příjmy osoby samostatně výdělečné. I v tomto případě stejně jako u odvodů z mezd záleží na tom, jaké nároky má daný podnikatel na daňové slevy.

1) Varianta – Osoba s nárokem jen na slevu na poplatníka

Daňový základ	1 000 000 Kč	
- Daň z příjmu fyzických osob	15 %	150 000 Kč
+ Sleva na poplatníka	27 840 Kč	
- Sociální pojištění	29,2 % z 500 000 Kč	146 000 Kč
- Povinné zdravotní pojištění	13,5 % z 500 000 Kč	67 500 Kč
= Čistý zůstatek	664 340 Kč	

Tabulka č.11 – Zdanění příjmů OSVČ, osoba s nárokem jen na slevu na poplatníka
Zdroj: Fraková Jana, prezentace Srovnání zdanění podílu na zisku a mzdy, YIOP, 2021.

OSVČ přirozeně daní své příjmy jako fyzické osoby, tedy patnácti procenty. Roční sleva na poplatníka je 12 x 2 320 Kč. Odvody pojistného jsou vypočteny jako procenta z poloviny daňového základu.

U osob, které mají nárok pouze na slevu na poplatníka, je daňový základ ve výši 1 milionu korun dohromady **zdaněn** přibližně **33,6 %**. **Čistý zůstatek** ze zisku je roven **664 340 Kč**.

2) Varianta – Osoba se 3 dětmi a manželkou/manželem bez zdanitelných příjmů

Nyní se podíváme, jaký dopad na celkové zdanění příjmů mají slevy na dani v případě, že má daná osoba 3 děti a partnera bez zdanitelných příjmů.

Daňový základ	1 000 000 Kč	
- Daň z příjmu fyzických osob	15 %	150 000 Kč
+ Sleva na poplatníka	27 840 Kč	
+ Daňové zvýhodnění na děti	58 812 Kč	
+ Daňová sleva na druhého z manželů bez příjmů	24 840 Kč	
- Sociální pojištění	29,2 % z 500 000 Kč	146 000 Kč
- Povinné zdravotní pojištění	13,5 % z 500 000 Kč	67 500 Kč
= Čistý zůstatek	747 992 Kč	

Tabulka č.12 – Zdanění příjmů OSVČ, osoba se 3 dětmi a s manželem/kou bez zdanitelných příjmů
Zdroj: Fraková Jana, prezentace Srovnání zdanění podílu na zisku a mzdy, YIOP, 2021.
Zpracování vlastní

Podnikatel v této situaci zdaní své příjmy přibližně pouze **25,2 %**. To je zhruba o 8 % méně, než kdyby si vyplácel pouze mzdu ve své s.r.o. Dohromady dělá jeho čistý zůstatek **747 992 Kč**.

Vyhodnocení zdanění příjmů u OSVČ

U podnikatelů označovaných jako OSVČ obecně platí příznivější podmínky zdaňování příjmů než u mezd. Ve srovnání s kombinovanou výplatou mzdy a podílu na zisku z s.r.o. však mohou být daňové výhody OSVČ a majitelů s.r.o. vyrovnané. To však platí jen v případě, že uznané náklady odpovídají reálným. Ve skutečnosti mohou OSVČ své příjmy danit ještě menším procentem, a to kvůli uplatnění paušálních výdajů. Počítáme-li s tím, že daná osoba uplatňuje paušální výdaje (protože jsou vyšší než ve skutečnosti), pak daňový základ, který slouží k výpočtu daně z příjmu a odvodu pojistného bude přirozeně menší, než

jaký by byl v případě uplatnění reálných nákladů. Menší daňový základ pak samozřejmě znamená menší daň z příjmu a menší odvody pojistného.

Jakým způsobem mohou odvody daní ovlivnit paušální výdaje? Pro zajímavost se podíváme na případ, kdy živnostník uplatňuje paušální náklady, které jsou o 20 % vyšší než ve skutečnosti. Pro upřesnění uplatnění paušálních výdajů si řekněme, že se jedná například o projektanta, který vykonává svoji práci na základě vázané živnosti (tabulka č.13)

	Reálné výdaje	Paušální výdaje (o 20% vyšší než reálné)
Příjmy	1 923 080 Kč	1 923 080 Kč
Náklady	923 078 Kč	1 153 848 Kč
Daňový základ	1 000 002 Kč	769 232 Kč
- Daň z příjmu fyzických osob	150 000 Kč	115 385 Kč
+ Sleva na poplatníka	27 840 Kč	27 840 Kč
- Sociální pojištění	146 000 Kč	112 308 Kč
- Povinné zdravotní pojištění	67 500 Kč	51 923 Kč
= Čistý zůstatek	664 341 Kč	748 226 Kč
Odvedená daň ze zisku	33,6 %	25,2 %

Tabulka č.13 – Zdanění příjmů OSVČ s využitím paušálních nákladů
Zdroj: Vlastní

Paušální výdaje (1 153 848 Kč) jsou tedy o 20 % vyšší než ty reálné a zároveň jsou (u vázaných živností) uplatněny jako 60 % příjmů. Menší daňový základ a menší odvody daní zvednou čistý zůstatek podnikatele o téměř 84 tisíc korun. Odvedená **daň ze zisku** bude nižší o téměř 8,5 % a reálné zdanění zisků tedy bude **25,2 %**.

Samozřejmě se jedná o ideální případ uplatnění paušálních výdajů. Ve skutečnosti může být rozdíl paušálu a skutečných výdajů menší. Živnostník musí mít na paměti i maximální výši paušálu, která je pro vázané živnosti 1,2 milionu korun.

6.1 Vyhodnocení

Pojďme se pro vyhodnocení podívat na souhrnnou tabulku jednotlivých zmíněných příkladů:

Zdanění 1 milionu korun podnikatele, který má nárok pouze na slevu na poplatníka

Podnikatelská forma	Společnost s ručením omezeným			Osoba samostatně výdělečně činná
Forma výplaty	Podíl na zisku	Mzda	Kombinace podílu na zisku a mzdy	-
Odvedeno na daních	336 124 Kč	419 128 Kč	317 579 Kč	335 660 Kč
Čistý zůstatek po zdanění	663 876 Kč	580 872 Kč	682 421 Kč	664 340 Kč
Celkové procento zdanění	33,61 %	41,91 %	31,76 %	33,57 %

Zdanění 1 milionu korun osoby, která má 3 děti a manžela/ku bez zdanitelných příjmů

Podnikatelská forma	Společnost s ručením omezeným			Osoba samostatně výdělečně činná
Forma výplaty	Podíl na zisku	Mzda	Kombinace podílu na zisku a mzdy	-
Odvedeno na daních	336 124 Kč	335 476 Kč	258 543 Kč	252 008 Kč
Čistý zůstatek po zdanění	663 876 Kč	664 524 Kč	741 457 Kč	747 992 Kč
Celkové procento zdanění	33,61 %	33,55 %	25,85 %	25,20 %

Tabulka č.14 – Srovnání zdanění zisku podnikatelů
Zdroj: Vlastní

V první části tabulky č.14 jsou výsledky celkového zdanění zisku podnikatele, který má nárok pouze na slevu na poplatníka. V tomto případě se jeví jako nejvýhodnější varianta podnikat v rámci spol. s ručením omezeným a vyplácet si své zisky kombinací nízké mzdy a podílu na zisku. Nejhorší variantu představuje výplata peněz ze společnosti formou mzdy. Mzda podléhá vysokým odvodům pojistného, u kterých může dosáhnout maxima pouze odvod sociálního pojištění.

V druhé části tabulky jsou pak výsledky celkového zdanění zisku osoby, která má navíc nárok na slevu na své 3 děti a manželku/a bez zdanitelných příjmů. V tomto případě těsně vyhrává varianta podnikání v podobě fyzické osoby.

Rozdíl mezi zdaněním vyplácených prostředků v rámci s.r.o. a u OSVČ je však obecně velmi malý. Pro naši testovanou částku (1 milion korun za rok) všeobecně platí, že daňově nejvýhodnější podmínky mají OSVČ, které využijí paušálních nákladů (v případě, že je tento paušál vyšší než jejich náklady reálné). Vyšší paušál totiž sníží daňový základ, ze kterého jsou následně vypočítané odvody a daň z příjmu.

V rámci srovnávání jednotlivých metod musíme brát ohled i na další aspekty. Velmi důležitou roli hrají odvody na sociální pojištění. To kvůli výpočtu budoucího starobního důchodu. V této souvislosti by si měl tedy každý podnikatel uvědomit, jak důležitá je pro něj výše budoucí penze.

Každá podnikající osoba by si měla před rozhodnutím, zda chce vystupovat pod obchodní společností, nebo jako OSVČ, zvážit všechna kritéria obou podnikatelských forem. Obecně však můžeme říct, že prestižnější forma s.r.o. s sebou nese výhodu omezeného ručení, a tudíž se vyplácí u riskantnějších podnikatelských strategií. Zároveň je jasnou volbou v případě, že podnikatel plánuje mít zaměstnance. Další výhodou oproti OSVČ je možnost více společníků, možnost prodeje nebo optimalizace odvodů daní a pojistného. Forma OSVČ má potom oproti s.r.o. výhody spojené s menší administrativou, volností spojenou s přesunem peněz a možností uplatnit nákladové paušály.

7 Srovnání daňových nákladů zaměstnanců a pracovníků „švarcsystému“

V České republice je dlouhodobě velmi vysoké daňové zatížení zaměstnanecké práce (a to kvůli výši odvodů sociálního a zdravotního pojištění). Právě vysoké daňové odvody byly původním motivem k rozmachu takzvaného **švarcsystému**. Pojem švarcsystém byl pojmenován po podnikateli Miroslavu Švarcovi, který jej v 90. letech začal systémově využívat a označuje nelegální zaměstnávání formou zastření faktického pracovněprávního vztahu. Tato nelegální forma práce má u nás více jak třicetiletou tradici a stavebnictví je jedním z oborů, kde se vyskytuje nejčastěji. V praxi může být rozdíl mezi nelegálním švarcsystémem a například outsourcingem jen velmi malý. Pojďme se tedy podívat, jak je švarcsystém definován v legislativě.

Zákon o zaměstnanosti definuje pojem nelegální práce jako výkon závislé práce fyzickou osobou mimo pracovněprávní vztah. Zákoník práce poté definuje **závislou práci** jako takovou situaci, kdy je práce vykonávána:

- osobně fyzickou osobou,
- ve vztahu nadřízenosti zaměstnavatele a podřízenosti zaměstnance,
- jménem zaměstnavatele,
- podle pokynů zaměstnavatele,
- za mzdu, plat nebo odměnu za práci,
- na náklady a odpovědnost zaměstnavatele,
- v pracovní době na pracovišti zaměstnavatele nebo na jiném dohodnutém místě.

V případě, že vztah splňuje všechny charakteristiky závislé práce, musí být práce vykonávána v pracovněprávním vztahu. To znamená pod pracovní smlouvou, či dohodou o provedení práce nebo pracovní činnosti. Pokud kontrolní orgány odhalí závislou práci mimo pracovněprávní vztah, může být **zaměstnanci** udělena **pokuta do 100 000 Kč** a **zaměstnavateli až 10 milionů korun** s následným doměřením nedoplatků na daních a odvodech pojistného. [28]

V praxi na nelegální švarcsystém nejčastěji upozorňují finanční úřad pravidelné faktury v podobné výši. Na rozdíl od pracovněprávního vztahu totiž zaměstnavatel ve švarcsystému vystupuje v roli odběratele a zaměstnanec pak jako fyzická osoba v roli dodavatele. Vztah, ve kterém je v roli dodavatele fyzická osoba a v roli odběratele pak určitá

společnost, se vyskytuje naprosto běžně. Aby se dodavatel a odběratel vyhnuli podezření z nelegálních praktik švarcsystému, stačí dodržovat následující pravidla:

- dodavatel fakturuje nepravidelně v různé výši,
- dodavatel pracuje (a fakturuje) pro další odběratele,
- za kvalitu práce odpovídá dodavatel,
- smyslem činnosti je výsledek, a ne samotná práce,
- mezi stranami je na jednotlivé zakázky sepsaná smlouva o dílo. [18]

Při kontrole inspektorů práce je každý případ posuzován podle konkrétních okolností. Při posouzení je podpůrnou informací i skutečnost, jestli u objednatele pracují na stejných pozicích vedle zmíněného dodavatele i zaměstnanci s pracovními smlouvami nebo dohodami.

7.1 Příklad zdanění zaměstnance a živnostníka v zastřeném pracovněprávním vztahu

V našem příkladě se budeme věnovat srovnáním mzdových nákladů na zaměstnance a nákladů spojených s peněžní odměnou živnostníka v zastřeném pracovněprávním vztahu (dále takového živnostníka budeme označovat pseudoživnostníkem). Na příklad tedy budeme nahlížet z pohledu zaměstnavatele a zaměříme se na srovnání nákladů vynaložených na zaplacení zaměstnance a pseudoživnostníka.

Začneme výpočtem hodinového nákladu na zaměstnance. Pro naše potřeby budeme uvažovat, že je zaměstnanec bezdětný a pobírá měsíční mzdu ve výši 35 000 Kč. Dále budeme předpokládat, že má osmihodinovou denní pracovní dobu a nárok na 20 dní dovolené v jednom roce.

Hrubá mzda zaměstnance	35 000 Kč
Odvody pojistného-zaměstnavatel	11 830 Kč
Odvody pojistného-zaměstnanec	3 850 Kč
Daň z příjmu	5 250 Kč
Sleva na dani	2 320 Kč
Čistá mzda zaměstnance	28 220 Kč
Celkový měsíční náklad zaměstnavatele	46 830 Kč

Počet pracovních dnů bez svátků v roce 2021	252 dnů
Počet dnů dovolené	20 dnů
Počet odpracovaných hodin v roce 2021	1856

Náklad zaměstnavatele na hodinu zaměstnance	303 Kč
Roční náklad zaměstnavatele	561 960 Kč
Roční čistý výdělek zaměstnance	338 640 Kč
Roční odvody státu	223 320 Kč

Tabulka č.15 – Výpočet nákladu zaměstnavatele na hodinu práce zaměstnance
Zdroj: Vlastní

V tabulce č.15 je ilustrovaný výpočet hodinového nákladu zaměstnavatele na zaměstnance. Po odvedech čistá mzda zaměstnance činí 28 220 Kč. Celkový měsíční náklad zaměstnavatele je potom součet hrubé mzdy a odvodů pojistného placených zaměstnavatelem. V našem případě musí mít zaměstnavatel k zaplacení mzdy pracovníka měsíčně k dispozici 46 830 Kč.

Dalším krokem je výpočet odpracovaných hodin v roce. V roce 2021 bylo celkem 261 pracovních dnů, přičemž 9 státních svátků připadalo na všední dny. Tyto dny musíme přirozeně odečíst, protože zaměstnanec má placené pracovní volno. Mimo svátky odečteme od pracovních dnů ještě minimální počet dnů dovolené a následně můžeme výsledek vynásobit denní pracovní dobou, která je v našem případě osmihodinová. Výsledkem je počet reálně odpracovaných hodin (1856 hodin ročně). Počet odpracovaných hodin může být ještě menší vlivem nemocenské nebo větším počtem dnů dovolené.

Po vydělení ročních nákladů zaměstnavatele počtem odpracovaných hodin zaměstnance dostáváme náklad na hodinu práce zaměstnance. **V případě, že má zaměstnanec hrubou mzdu ve výši 35 000 Kč, osobní náklady zaměstnavatele činí 303 Kč na hodinu práce takového zaměstnance – viz tabulka č.15.**

Nyní se podíváme, na jaké peníze by si přišel živnostník s vázanou živností za stejných podmínek v ilegálně zastřeném pracovněprávním vztahu. (tabulka č.16)

Hodinová sazba pseudoživnostníka	303 Kč
Celkové roční příjmy	562 368 Kč
Paušální výdaje (60 % příjmů)	337 421 Kč
Daňový základ	224 947 Kč
Daň z příjmu	33 742 Kč
Sleva na poplatníka	27 840 Kč
Sociální pojištění	32 842 Kč
Zdravotní pojištění	15 184 Kč
Roční čistý výdělek pseudoživnostníka	508 440 Kč
Roční náklady zaměstnavatele	562 368 Kč

Tabulka č.16 – Výpočet příjmů živnostníka v zastřeném pracovněprávním vztahu, situace č.1
Zdroj: Vlastní

Jestliže by zaměstnavatel platil živnostníka v zastřeném pracovním vztahu stejně jako zaměstnance v pracovněprávním vztahu (pseudoživnostník by si fakturoval 303 Kč na hodinu), mohl by si takový pseudoživnostník při stejných nákladech zaměstnavatele ročně vydělat o 169 800 Kč více než jako zaměstnanec. Důvodem jsou paušální výdaje, které jsou vlastně uplatněny dvakrát (u zaměstnavatele i v paušálu živnostníka) a výrazně snižují daňové odvody. Ve skutečnosti jsou náklady na pracovní činnost vynaloženy (stejně jako v případě zaměstnání) u zaměstnavatele.

Zaměstnavatel v zastřeném pracovněprávním vztahu nese mnohem vyšší rizika a švaresystém pro něj představuje možnost, jak ušetřit náklady. Ve skutečnosti by neriskoval vysoké pokuty jen kvůli tomu, aby jeho zaměstnanec dosahoval vyšších příjmů. V následující situaci srovnáme náklady zaměstnavatele v případě, že budou roční příjmy pseudoživnostníka stejné jako u zaměstnance.

Hodinová sazba pseudoživnostníka	196 Kč
Celkové roční příjmy	363 776 Kč
Paušální výdaje (60 % příjmů)	218 266 Kč
Daňový základ	145 510 Kč
Daň z příjmu	21 827 Kč
Sleva na poplatníka	27 840 Kč
Sociální pojištění	21 245 Kč
Zdravotní pojištění	9 822 Kč
Roční čistý příjem pseudoživnostníka	338 723 Kč
Roční náklady zaměstnavatele	363 776 Kč

Tabulka č.17 – Výpočet příjmů živnostníka v zastřeném pracovněprávním vztahu, situace č.2
Zdroj: Vlastní

	Zaměstnanec v pracovněprávním vztahu	Pseudoživnostník v zastřeném pracovním vztahu
Odpracované hodiny pro zaměstnavatele	1856 hodin	1856 hodin
Roční čisté příjmy	338 640 Kč	338 723 Kč
Roční náklady zaměstnavatele	561 960 Kč	363 776 Kč
Hodinový náklad zaměstnavatele	303 Kč	196 Kč
Roční daňové odvody státu	223 320 Kč	25 053 Kč

Tabulka č.18– Srovnání pracovněprávního vztahu a švarcsystému
Zdroj: Vlastní

Tabulka č.17 prezentuje výpočet hodinové fakturované sazby pseudoživnostníka, při které jsou jeho čisté příjmy stejné jako u zaměstnance. Tabulka č.18 pak porovnává náklady zaměstnavatele v případě, že pro něj pracuje zaměstnanec a pseudoživnostník. V obou situacích pracovníci ročně odpracují stejný počet hodin a přijdou si na stejné peněžní ohodnocení. Zaměstnavatel však ročně potřebuje na zaplacení práce takového pseudoživnostníka téměř o 200 000 Kč méně než na zaplacení práce svého zaměstnance. To znamená, že **v případě využití švarcsystému se zaměstnavateli sníží hodinový náklad na pracovníka o více jak třetinu** (zaměstnanec ho stojí 303 Kč/h zatímco pseudoživnostník 196 Kč/h). V posledním řádku je patrné, v čem taková úspora spočívá. Švarcsystém obchází vysoké pojistné odvody ze mzdy. Namísto toho využívá výpočet odvodů u živnostníků, při kterém je daňový základ výrazně snížen paušálními výdaji a odvody pojistného jsou navíc vypočteny pouze z poloviny daňové základny.

7.2 Shrnutí

Švarcsystém není populární pouze v oboru stavebnictví, vyskytuje se například v pohostinství, v oblastí realit nebo informačních technologií. Mimo soukromý sektor byly tyto praktiky pozorovány například i u asistentů některých politiků. A není se čemu divit, i přes hrozící vysoké pokuty se najde mnoho podnikatelů, kteří jsou ochotni riskovat a vyhnout se tímto způsobem velkým daňovým odvodům.

Kromě hrozící pokuty má však švarcsystém i další nevýhody, a to především pro pracovníka. Ten totiž nemá nárok na náhradu mzdy za dovolenou, nárok na poskytnutí pracovních pomůcek, nárok na odstupné nebo nárok na zákonné pojištění zaměstnavatele. Švarcsystém na takového pracovníka jako samostatného podnikatele také přenáší řadu administrativních činností. Nevýhody plynoucí z absence pracovněprávního vztahu jsou však tito lidé schopni akceptovat kompenzací vyššího finančního ohodnocení. Administrativu pak za tyto osoby ve švarcsystému v praxi někdy řeší stále zaměstnavatel (protože má v této oblasti zpravidla lepší znalosti a je motivován potenciálním větším finančním postihem).

Nevýhody na straně předstíraných živnostníků a OSVČ jsou však výhodami na straně zaměstnavatele. Ten v tomto vztahu čerpá ze smluvní flexibility, nižší odpovědnosti a výrazně nižších „mzdových“ nákladů (v našem případě byl hodinový náklad na pracovníka ve švarcsystému oproti hodinovému nákladu zaměstnance nižší o více jak třetinu).

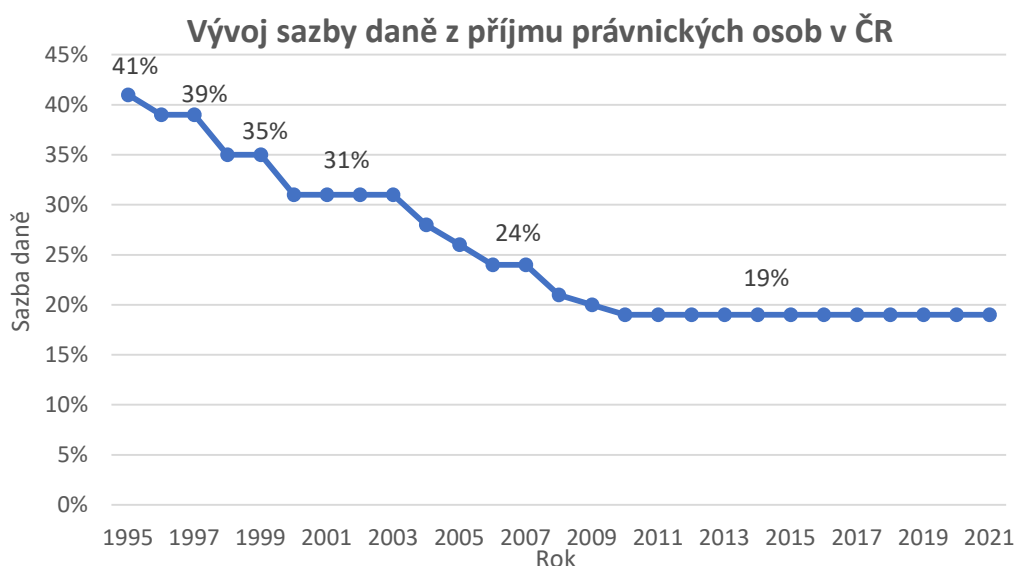
Problém švarcsystému je i v současnosti velmi probírané téma. Nastavené právní podmínky jsou nejasné a v rozporu s většinovým názorem podnikatelů. Stát se v této problematice zhostil ochránce práv zaměstnanců, přičemž ve skutečnosti je tato forma pracovního vztahu postihována pouze kvůli potenciální ztrátě veřejných prostředků. Řešením je snížení daňových odvodů zaměstnavatelů, nastavení jasných pravidel u pracovněprávního vztahu nebo úplné povolení této formy pracovního vztahu.

8 Mezinárodní srovnání daňových podmínek podnikatelů

Nyní se podíváme, jak si stojí z hlediska daňového zatížení podnikatelské prostředí v Česku oproti ostatním zemím. V rámci srovnávání budeme zkoumat daň z příjmu právnických osob, celkové zdanění mzdy průměrného pracovníka a daň z přidané hodnoty. Při porovnání se zaměříme především na demograficky a historicky podobné státy, tj. státy Evropské unie.

8.1 Mezinárodní srovnání daně z příjmu právnických osob

Jako první porovnáme sazby daně z příjmu právnických osob. Sazba této daně je v Česku od roku 2010 stále stejná, má hodnotu 19 % (s výjimkou investičních, penzijních a podílových fondů, které mají sazbu 5 %). Do roku 2010 procento zdanění průběžně klesalo (graf č.6).

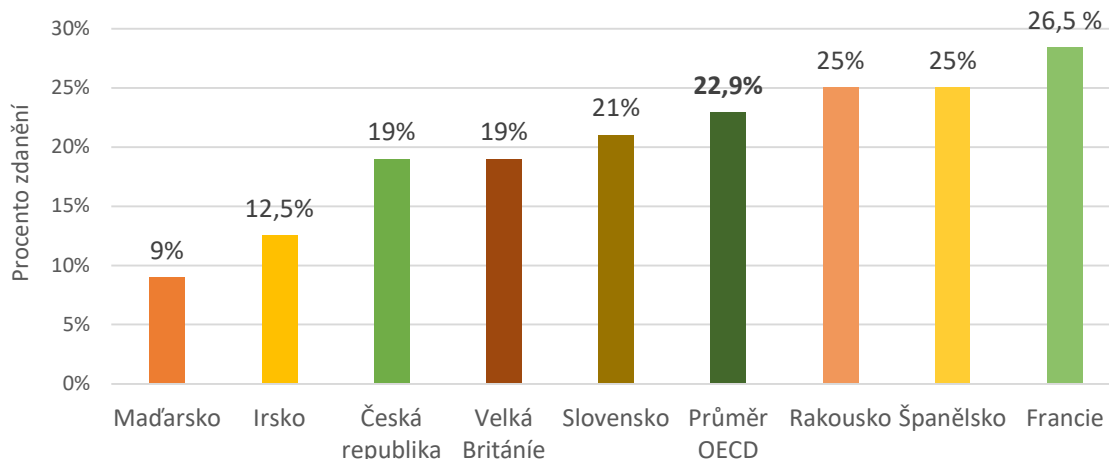

Graf č. 6 – Vývoj sazby daně z příjmu právnických osob v ČR
Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Taxa právnických osob byla do roku 2010 snižována za cílem zajištění konkurenceschopnosti v rámci evropského prostoru, podpory pracovních míst a zájmu investorů. [23]

Pojďme se podívat, jak si sazba této daně u nás v současnosti vede v porovnání s ostatními státy Evropské unie (graf č.7)

Sazba daně z příjmu právnických osob vybraných států Evropské unie

Graf č. 7 – Sazba daně z příjmu právnických osob vybraných států Evropské unie
Zdroj: OECD, Statutory Corporate Income Tax Rates, 2021, vlastní zpracování

Z hlediska výše sazby daně z příjmu právnických osob se Česká republika nachází pod průměrem států OECD. Stejnou sazbu jako Česko (tedy 19 %) má třeba Velká Británie nebo Polsko. Nejnižší procento ze zisků odvádí podnikatelé v Maďarsku (9 %). Naopak jednu z nejvyšších sazeb má Francie, ve které společnosti s obratem do 250 milionu euro daní své příjmy sazbou 26,5 % a pro společnosti nad obrat 250 milionu eur pak zde platí sazba daně 27,5 %.

Nízké sazby daně z příjmů právnických osob (korporátní daně) motivují nadnárodní společnosti k potenciální expanzi na dané území. To však mezi státy vytváří konkurenční prostředí, které má za následek neustálé snižování sazby daně. Státy jako Lucembursko nebo Irsko pak uzavírají s velkými nadnárodními společnostmi jako Ikea, Amazon nebo Google tajné daňové dohody, které obsahují ještě nižší, výhodnější sazby (v roce 2014 byly stovky dokumentů obsahující lucemburské tajné daňové dohody zveřejněny v aféře „Luxembourg Leaks“). Snižování korporátní daně má potom za následek nepoměr vůči mzdovým daňovým odvodům zaměstnanců a zvýhodňuje velké korporáty. Skupina OECD kvůli těmto problémům léta usiluje o zavedení minimální sazby korporátní daně. Tuto myšlenku podpořily státy G7 na summitu v červnu 2021 v anglickém Cornwallu. Minimální hranicí korporátní daně má být do budoucna pro všechny státy sazba 15 %. Maďarský předseda Orbán označil myšlenku minimální korporátní daně za absurdní. [25]

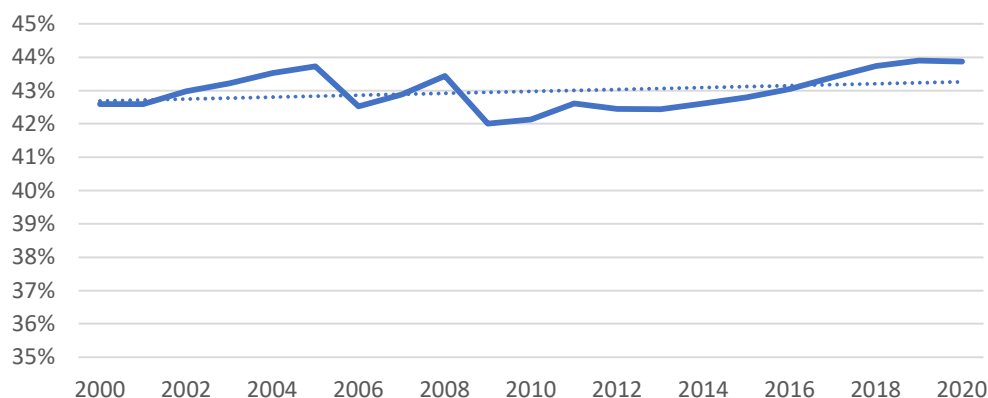
8.2 Mezinárodní srovnání zdanění mzdy průměrného pracovníka

Jak z modelového příkladu vyplývá, procento zdanění mezd závisí kvůli pevně daným slevám na dani právě na výši mzdy. Celkové procento odvodů na dani z příjmu s výší mzdy narůstá až do určité hranice, kdy odvody pojistného na sociální zabezpečení dosáhnou maximálního vyměřovacího základu. Dalším parametrem, který ovlivňuje procento zdanění je status poplatníka a z něj vyplývající nároky na slevy na dani. Proto můžeme zdanění mezd porovnávat jen u poplatníků se stejnou výší mzdy a se stejným nárokem na slevy.

V grafu č.8 je znázorněno, jak se u nás vyvíjelo celkové zdanění mezd u bezdětného poplatníka, který dosahuje průměrné mzdy. Procento zdanění je vypočteno podle tohoto vzorce:

$$\text{Zdanění mzdy} = \frac{(\text{veškeré odvody pojistného} + \text{daň z příjmu} - \text{daňové slevy})}{(\text{náklady na mzdu (hrubá mzda} + \text{odvody hrazené zaměstnavatelem)})}$$

Vývoj procentuálního zdanění mzdy bezdětného poplatníka v ČR

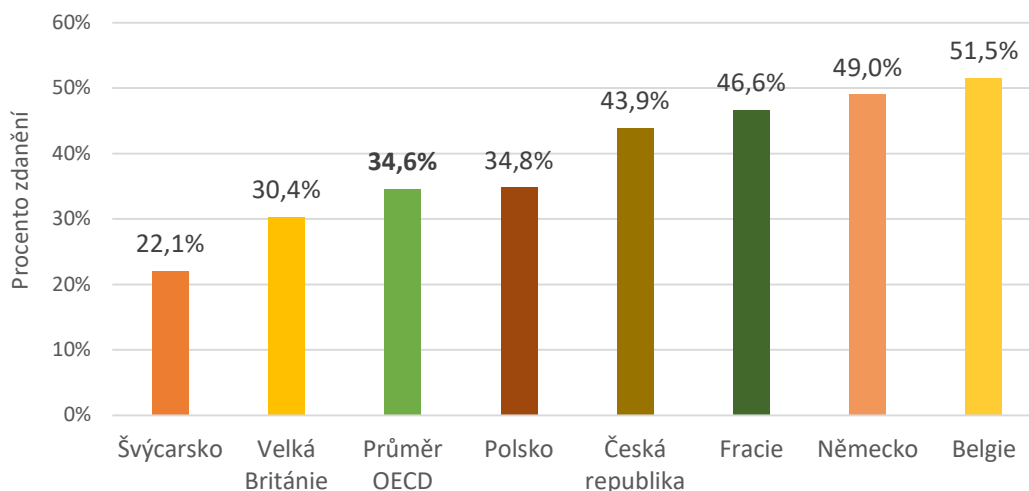

Graf č. 8 – Vývoj procentuálního zdanění mzdy bezdětného poplatníka v ČR
Zdroj: OECD, Taxing wages, 2020, vlastní zpracování

V roce 2020 byla mzda průměrného pracovníka celkově zdaněna 43,9 %. Spojnice trendu (tečkovaná čára) i přes výkyvy v čase do roku 2020 lineárně rostla. Změna trendu s největší pravděpodobností nastane tento rok (2021), kdy došlo ke zrušení superhrubé mzdy a celkové procento zdanění mezd by mělo klesnout.

Nyní srovnáme procento zdanění mzdy v České republice s vybranými státy Evropské unie (graf č.9). Data opět porovnávají situaci bezdětného poplatníka, který v daném státě pobírá místní průměrnou mzdu.

Procentuální zdanění mzdy bezdětného poplatníka ve vybraných státech EU v roce 2020

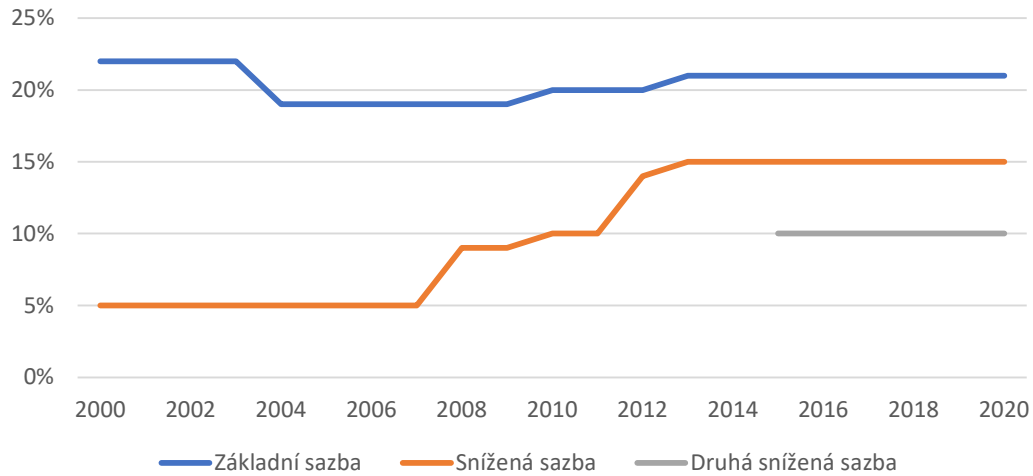
Graf č. 9 – Procentuální zdanění mzdy bezdětného poplatníka ve vybraných státech EU v roce 2020
Zdroj: OECD, Taxing wages, 2020, vlastní zpracování

Zatímco u nás zdanění mzdy průměrného pracovníka v letech 2000 až 2020 vzrostlo o 1,3 % na hodnotu 43,9 %, průměr OECD naopak klesl o 0,9 % na 34,6 %. Česká republika má z celkového počtu 37 členských států OECD šesté nejvyšší zdanění mzdy průměrného pracovníka. Nejlépe si z evropských zemí vede Švýcarsko s hodnotou zdanění 22,1 %. Nejhůře je na tom pak Belgie, kde průměrný pracovník odvede ze mzdy 51,5 %. [26]

8.3 Mezinárodní srovnání daně z přidané hodnoty

Dále se budeme zabývat sazbou daně z přidané hodnoty. V současnosti je základní sazba DPH 21 %, snížená 15 % a druhá snížená 10 %. Daň z přidané hodnoty 15 % platí pro výstavbu sociálního bydlení nebo pro stavební práce provedené na dokončené stavbě pro bydlení. Je tedy využívána při stavbách a rekonstrukcích rodinných a bytových domů. Sazby DPH se u nás v minulosti vyvíjely následovně:

Vývoj sazby DPH v ČR

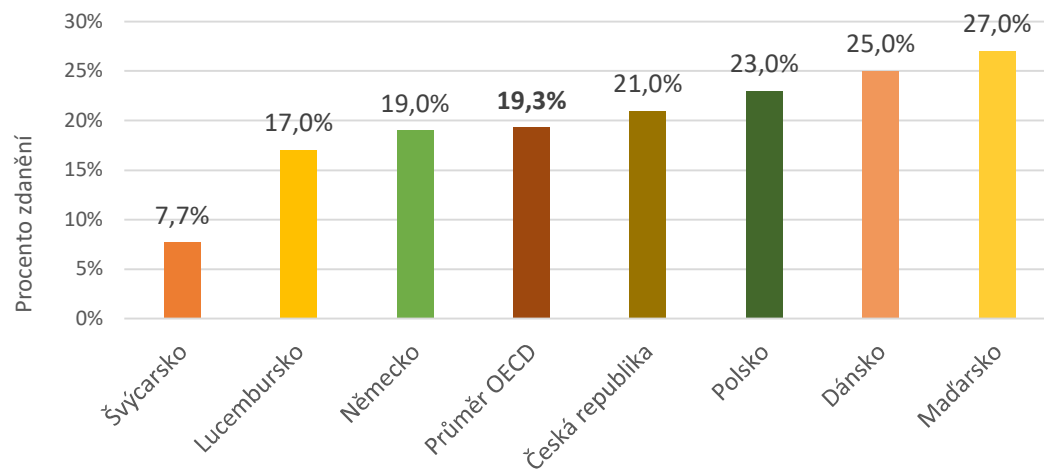
Graf č. 10 – Vývoj sazby DPH v ČR

Zdroj: Finanční správa, vlastní zpracování

Sazby daně z přidané hodnoty u nás dosahovaly nejnižších hodnot v letech 2004 až 2007, kdy byla základní sazba 19 % a snížená sazba 5 %. Od roku 2007 do roku 2013 se snížená sazba ztrojnásobila až na dnešních 15 %. Obecně můžeme říct, že sazby DPH byly od roku 1993 do roku 2007 snižovány, následně od roku 2007 do roku 2013 navyšovány a od roku 2015 jsou konstantní.

Dále porovnáme procenta zdanění u daně z přidané hodnoty s ostatními státy Evropské unie (graf č.11).

Základní sazba DPH ve vybraných státech EU

Graf č. 11 – Základní sazba DPH ve vybraných státech EU

Zdroj: Consumption Tax Trends 2020, OECD, vlastní zpracování

Česká republika se se základní sazbou DPH 21 % drží o 1,7 % nad průměrem států OECD. Z pohledu výše základní sazby se tedy Česká republika nachází v pomyslném středu států EU. Vůbec nejnižší základní sazbu DPH má Švýcarsko, a to 7,7 %. Nejvyšší odvody na DPH z vybraných zemí má Maďarsko. V tomto případě můžeme říct, že odvody DPH se základní sazbou 27 % v Maďarsku kompenzují nejnižší procentuální zdanění zisků právnických osob v EU.

Při porovnání podmínek daně z přidané hodnoty jednotlivých států musíme brát v úvahu i snížené sazby DPH a základnu, na kterou se tyto sazby vztahují. V tabulce č.19 jsou znázorněny kromě základních sazeb i snížené sazby evropských států skupiny OECD. Ve vybraných zemích jako je Rakousko, Francie nebo Řecko jsou pak uplatňovány speciální sazby DPH, které se vztahují pouze na vybraný region daného státu.

Stát	Základní sazba	Snížené sazby	Regionální sazby
Rakousko	20	10.0/13.0	19
Belgie	21	0.0/6.0/12.0	-
Česká republika	21	10.0/15.0	-
Dánsko	25	0	-
Estonsko	20	0.0/9.0	-
Finsko	24	0.0/10.0/14.0	-
Francie	20	2.1/5.5/10.0	0.9/2.1/10.0/13.0 & 1.05/1.75/2.1/8.5
Německo	19	7	-
Řecko	24	6.0/13.0	4.0/ 9.0/17.0
Maďarsko	27	5.0/18.0	-
Island	24	0.0/11.0	-
Irsko	23	0.0/4.8/9.0/13.5	-
Itálie	22	4.0/5.0/10.0	-
Lotyšsko	21	5.0/12.0	-
Litva	21	5.0/9.0	-
Lucembursko	17	3.0/8.0/14.0	-
Nizozemsko	21	9	-
Norsko	25	0.0/12.0/15.0	-
Polsko	23	5.0/8.0	-
Portugalsko	23	6.0/13.0	4.0/9.0/18.0 & 5.0/12.0/22.0
Slovensko	20	10	-
Slovinsko	22	5.0/9.5	-
Španělsko	21	4.0/10.0	0.0/3.0/7.0/9.5/15.0/20.0 & 0.0 až 10.0
Švédsko	25	0.0/6.0/12.0	-
Švýcarsko	7,7	0.0/2.5/3.7	-
Turecko	18	1.0/8.0	-
Velká Británie	20	0.0/5.0	-

Tabulka č.19 – Přehled sazeb DPH vybraných evropských států
Zdroj: OECD tax database, vlastní zpracování

Kromě srovnání základních sazeb, které jsou aplikovány na většinu produktů, se tedy nabízí další srovnávací ukazatel, který vyjadřuje vliv snížených sazeb DPH na celkovou sumu vybraných peněžních prostředků z této daně. Anglicky value added tax revenue ratio (poměr příjmů daně z DPH, zkráceně VRR) je ukazatel, který je vypočten podle následujícího vzorce:

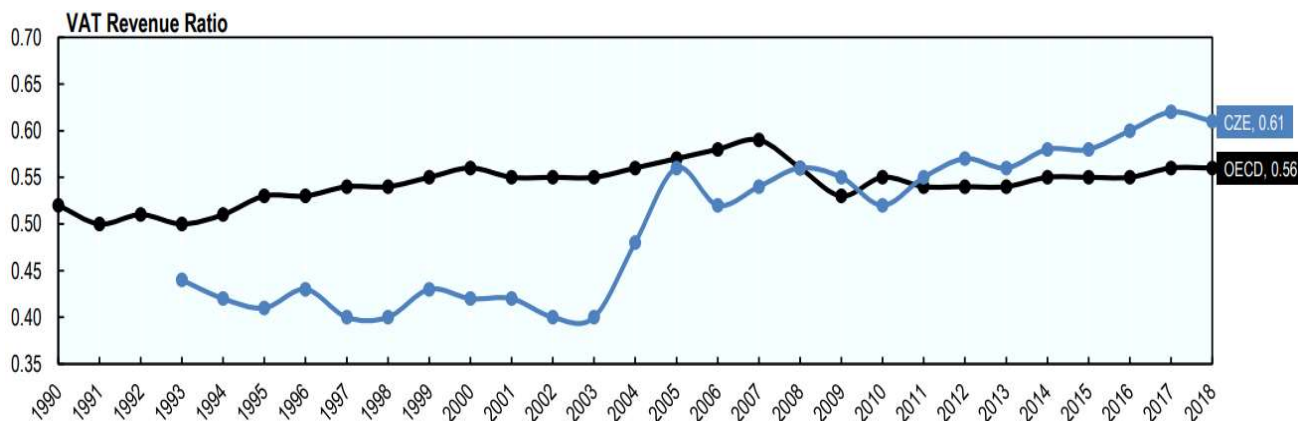
$$VRR = \frac{VR}{B \cdot r}$$

kde: VR = suma vybraných prostředků DPH

B = potenciální daňová základna

r = základní sazba DPH.

Ukazatel VRR by byl v případě uplatňování pouze jedné základní sazby daně a perfektnímu vymáhání roven 1. V grafu č.12 je zobrazen vývoj tohoto ukazatele v ČR od roku 1993 do roku 2018, kdy jsou k dispozici poslední veřejně dostupná data.

Graf č. 12 – Vývoj ukazatele VAT Revenue Ratio v ČR
Zdroj: Consumption Tax Trends 2020, OECD

Využívaný potenciál vybraných prostředků prostřednictvím daně z přidané hodnoty byl výrazně navýšen v letech 2003 až 2005. V roce 2018 pak Česká republika využívala potenciál daňové základny DPH nadprůměrně. V tomto roce byl u nás ukazatel VRR roven 0,61. Průměr zemí OECD byl 0,56.

8.4 Shrnutí mezinárodního srovnání vybraných daní

V současnosti nic nenaznačuje tomu, že by se u nás sazba **daně z příjmu právnických osob** zvyšovala. Celosvětovým trendem je naopak postupné snižování sazby

této daně. Snižování sazby korporátní daně a z toho vyplývající nižší výnosy by v Evropě mohly být zastaveny zavedením minimální sazby daně z příjmu právnických osob.

U **zdanění mezd** jsou pro nás charakteristické vysoké odvody pojistného. Nastavení daňových odvodů u mezd je v Česku na úrovni mnohem ekonomicky zdatnějších států. V minulosti mohlo být zdanění mzdy průměrného pracovníka redukováno lépe stanovenou slevou na poplatníka. Ta se každý rok určuje dopředu na základě predikce ekonomického vývoje a s ním spojeného navýšení průměrné mzdy. Nástrojem ke snížení daňové zátěže mezd se však tento rok stalo zrušení superhrubé mzdy z toho vyplývající úprava výpočtu daně z příjmů a odvodů pojistného.

V případě srovnání základní **daně z přidané hodnoty** je Česko jen mírně nad průměrem ostatních států. Celosvětový trend naznačuje spíš postupné navyšování sazby této daně. DPH a další nepřímé daně jsou oblíbeným nástrojem vybírání prostředků kvůli menším dopadům na ekonomickou aktivitu. Na druhou stranu však ovlivňují spotřebu a tím pádem i potenciál ekonomického růstu.

Česká republika daňovými sazbami příliš nevybočuje z průměru ostatních států Evropské unie. To, že jsou u nás odvody daní úměrné, dokazuje i projekt Světové banky, který celosvětově porovnává podnikatelské prostředí. V tomto projektu jsou jednotlivé země hodnoceny v různých kategoriích, které jsou následně ohodnoceny. V kategorii placení daní, které v sobě zahrnuje nejen odvody, ale i související administrativní zátěž ve středním podniku, Česko v roce 2020 získalo 81,4 bodů ze 100 a umístilo se na 53. příčce ze 190 zemí.

[27]

Závěr

Z modelového příkladu zdanění příjmů u různých podnikatelských forem jsme zjistili, že v případě zvolení správné kombinace výplaty mzdy a podílu na zisku je rozdíl daňové zátěže mezi OSVČ a osobami podnikajícími pod obchodní společností s ručením omezeným pro daňový základ 1 milionu korun jen velmi malý. Daňové odvody je však poměrně vyrovnané jen v případě, že je daňový základ OSVČ vypočten na základě reálných výdajů. V případě, že OSVČ uplatňují paušální výdaje a jejich reálné výdaje jsou menší, procento daňové zátěže bude u takových podnikatelů vždy nižší než u majitelů obchodních společností.

Při srovnání výplaty peněz z obchodní společnosti se jako nejhorší varianta z hlediska daňové zátěže ukázala výplata peněz formou mzdy. Mzda v Česku podléhá vysokým odvodům pojistného. To ukázala i data mezinárodního srovnání zdanění mzdy průměrného pracovníka. Česká republika má z celkového počtu 37 členských států OECD šesté nejvyšší zdanění mzdy průměrného pracovníka. Právě kvůli vysokým daňovým odvodům z mezd jsou u nás stále velmi populární praktiky švarcsystému.

V příkladu, který porovnával mzdové náklady zaměstnavatele na zaměstnance s náklady na zaplacení pracovníka ve švarcsystému, byl hodinový náklad na pracovníka ve švarcsystému oproti hodinovému nákladu zaměstnance nižší o více jak třetinu. Řešením problematiky švarcsystému je podle mého názoru snížení daňových odvodů zaměstnavatelů a případná legalizace této formy pracovního vztahu ve vybraných odvětvích.

Mezinárodní srovnání u vybraných daní ukázalo, že Česká republika až na výši odvodů sociálního a zdravotního pojištění, příliš nevybočuje z průměru evropských zemí. Současným trendem je snižování podílu přímých daní, zejména pak daně z příjmu právnických osob. Právě snižování sazby daně z příjmu právnických osob způsobené konkurenčním bojem jednotlivých států, by v Evropě mohlo být zastaveno zavedením minimální sazby daně z příjmu právnických osob. Naopak zvýšení podílu vybraných prostředků se dá v následujících letech očekávat u daní ze spotřeby.

Seznam grafů

Graf č. 1 – Podíl celkového počtu aktivních ekonomických subjektů v členění podle převažující činnosti.....	10
Graf č. 2 – Příjmy státního rozpočtu za rok 2020.....	15
Graf č. 3 – Podíl jednotlivých daní na celkových daňových příjmech ČR za rok 2020.....	17
Graf č. 4 – Daňové příjmy ČR a průměr členských zemí OECD, 2018.....	18
Graf č. 5 – Daňová kvóta vybraných zemí z roku 2019.....	18
Graf č. 6 – Vývoj sazby daně z příjmu právnických osob v ČR.....	49
Graf č. 7 – Sazba daně z příjmu právnických osob vybraných států Evropské unie.....	50
Graf č. 8 – Vývoj procentuálního zdanění mzdy bezdětného poplatníka v ČR.....	51
Graf č. 9 – Procentuální zdanění mzdy bezdětného poplatníka ve vybraných státech EU v roce 2020.....	52
Graf č. 10 – Vývoj sazby DPH v ČR.....	53
Graf č. 11 – Základní sazba DPH ve vybraných státech EU.....	54
Graf č. 12 – Vývoj ukazatele VAT Revenue Ratio v ČR.....	55

Seznam zkratk

ČSÚ	Český statistický úřad
OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná
DPH	Daň z přidané hodnoty
ZOK	Zákon o obchodních korporacích
EU	Evropská unie
MFČR	Ministerstvo financí České republiky

OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
VAT	Value Added Tax
VRR	VAT Revenue Ratio

Seznam obrázků

Obrázek č.1 – Daňová struktura ČR.....	16
--	----

Seznam tabulek

Tabulka č.1 – Stanovení základu daně z příjmu fyzických osob.....	21
Tabulka č.2 – Výpočet daně z příjmu fyzických osob.....	22
Tabulka č.3 – Stanovení základu daně z příjmu právnických osob.....	23
Tabulka č.4 – Výpočet daně z příjmu právnických osob.....	24
Tabulka č.5 – Zdanění podílu na zisku osob bez zdanitelných příjmů.....	32
Tabulka č.6 – Zdanění mzdy vlastníka společnosti, osoba s nárokem jen na slevu na poplatníka.....	34
Tabulka č.7 – Zdanění mzdy vlastníka společnosti, osoba se 3 dětmi a manželem/kou bez příjmů.....	35
Tabulka č.8 – Zdanění mzdy vlastníka společnosti, vyrovnání výhody mzdy a podílu na zisku.....	36
Tabulka č.9 – Zdanění kombinace mzdy a podílu na zisku vlastníka společnosti.....	37
Tabulka č.10 - Porovnání způsobů příjmů z hlediska daňové zátěže.....	38
Tabulka č.11 – Zdanění příjmů OSVČ, osoba s nárokem jen na slevu na poplatníka.....	38
Tabulka č.12 – Zdanění příjmů OSVČ, osoba se 3 dětmi a s manželem/kou bez zdanitelných příjmů.....	39
Tabulka č.13– Zdanění příjmů OSVČ s využitím paušálních nákladů.....	40

Tabulka č.14 – Srovnání zdanění zisku podnikatelů.....	41
Tabulka č.15 – Výpočet nákladu zaměstnavatele na hodinu práce zaměstnance.....	45
Tabulka č.16 – Výpočet příjmů živnostníka v zastřeném pracovníprávním vztahu, situace č.1.....	46
Tabulka č.17 – Výpočet příjmů živnostníka v zastřeném pracovníprávním vztahu, situace č.2.....	47
Tabulka č.18 – Srovnání pracovníprávního vztahu a švarcsystému.....	47
Tabulka č.19 – Přehled sazeb DPH vybraných evropských států.....	54

Seznam příloh

Příloha č.1 Sazby daně z příjmu právnických osob evropských zemí OECD, 2021.....	63
Příloha č.2 – Vývoj procentuálního zdanění mzdy bezdětného poplatníka evropských zemí OECD.....	64
Příloha č.3 – Základní sazby daně z přidané hodnoty evropských zemí OECD, 2020.....	65
Příloha č.4 – Struktura daňových příjmů evropských zemí OECD, 2019.....	65
Příloha č.5 –Trend vývoje struktury daňových příjmů zemí OECD, 2019.....	66

Použitá literatura a zdroje

1. Český statistický úřad. Organizační statistika. [online] 2020 [citace 2021-30-08]
Dostupné z: www.czso.cz/
2. Zákon č. 455/1991 sb., o živnostenském podnikání
3. Zákon č. 90/2012 sb., o obchodních korporacích
4. Ministerstvo financí. Plnění státního rozpočtu ČR za leden až prosinec 2020 [online] 5.1.2021 [citace 2021-14-09] Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2021/pokladni-plneni-sr-40434>
5. VANČUROVÁ, Alena. LÁCHOVÁ, Lenka. ZÍDKOVÁ, Hana. Daňový systém ČR. 2020. ISBN 978-80-7598-887-4
6. Liberální institut. 2021. [online] Dostupné z: www.libinst.cz
7. Deloitte Touche Tahmatsu Limited. 2021. [online] Dostupné z: www2.deloitte.com/
8. Revenue Statistics. 2020. OECD [online] Dostupné z: www.oecd.org/
9. Zákon č. 586/1992 sb., o daních z příjmu
10. Zákon č. 235/2004 sb., o dani z přidané hodnoty
11. Zákon č. 589/1992 sb., o pojistném na sociální zabezpečení
12. HNÁTEK, Miloslav. Zcela legální daňové triky. 2021. ISBN 978-80-907398-3-3
13. Veřejná zdravotní pojišťovna. 2021. [online]. Dostupné z: www.vzp.cz
14. Informace GFŘ a MF k režimu přenesení daňové povinnosti na DPH ve stavebnictví. 2011. [online]. [citace 2021-07-10] Dostupné z: www.financnisprava.cz
15. MLADĚNKA, Petr. Přenesená daňová povinnost – kdy ušetřit na DPH?. 2021. [online]. [citace 2021-15-10] Dostupné z: <https://financer.com/cz/blog/prenesena-danova-povinnost/>
16. Zákon č. 296/1993 sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění
17. Obecné informace. Česká správa sociálního zabezpečení. 2021. [online]. [citace 2021-20-10] Dostupné z: www.cssz.cz
18. FRKOVÁ, Jana. Podnikání fyzických osob. 2021. [citace 2021-25-10] Prezentace YIOP [online].

19. DŽALAVJAN, Veronika, Fučík a partneři. Odvody z odměn českých statutárních orgánů. 2019. [online]. [citace 2021-01-11] Dostupné z: <https://www.gtnews.cz/publikace/odvody-z-odmen-ceskych-statutarnich-organu/>
 20. MARTINKA, Marek. Právní úprava jednatele a společníka v rámci s.r.o. 2020. [online]. [citace 2021-05-11] Dostupné z: <https://www.dauc.cz/dokument/?modul=li&cislo=281327>
 21. DŽALAVJAN, Veronika, OSIČKA, Štěpán, Návrh zákona na zdanění služeb. 2019. [online]. [citace 2021-05-11] Dostupné z: <http://www.fucik.cz/publikace/navrh-zakona-na-zdaneni-digitalnich-sluzeb/>
 22. FINANCE.cz, Důchody a dávky. 2021. [online]. [citace 2021-09-11] Dostupné z: <https://www.finance.cz/duchody-a-davky/vse-o-duchodech/starobni-duchody/co-vstupuje-do-vypoctu-duchodu/>
 23. Ministerstvo financí ČR, Reforma veřejných financí má zaděláno na úspěch. 2004. [online]. [citace 2021-01-12] Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2004/2004-07-07-tiskova-zprava-6327-6327>
 24. Zákon č. 89/2012 sb., občanský zákoník
 25. BECKER, Markus, NABER, Nicola, SAUGA, Michael. The EU,s Decades of Tax Trick Tolerance. 2021. [online]. [citace 2021-12-12] Dostupné z: <https://www.spiegel.de/international/europe/the-eu-s-decades-of-tax-trick-tolerance-a-dcfe7b16-04c8-430a-aa9e-53850405ce78>
 26. Taxing wages – The Czech Republic, OECD, 2021. [online]. [citace 2021-13-12] Dostupné z: <https://www.oecd.org/tax/tax-policy/taxing-wages-czech-republic.pdf>
 27. The world bank, Doing business, 2020. [online]. [citace 2021-15-12] Dostupné z: <https://www.doingbusiness.org/>
 28. Ministerstvo financí, Stanovisko k nové definici nelegální práce, 2021. [online]. [citace 2021-20-12] Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/svarcssystem>
- PELC, Vladimír, PELECH, Petr. Daně z příjmu s komentářem 2020. ISBN 978-80-7554-277-9
- HNÁTEK, Miloslav. Daňové a nedaňové náklady 2021. ISBN 978-80-907398-4-0
- KUNEŠ, Zdeněk, POLANSKÁ, Pavla, PIKERT, Otto, GALOČÍK, Svatopluk. DPH 2021: výklad s příklady. ISBN 978-80-271-3144-0
- MÜLLEROVÁ, Libuše, ŠINDELÁŘ, Michal. Účetnictví, daně a audit v obchodních korporacích. 2016. ISBN 978-80-247-5806-0

Příloha č.1 Sazby daně z příjmu právnických osob evropských zemí
OECD, 2021

Table II.1. Statutory corporate income tax rate ¹

Unit Percentage						
→ Corporate income tax rate	Central government	Central government			Sub-central government corporate income tax rate ¹	Combined corporate income tax rate ¹
		Corporate income tax rate ¹	Corporate income tax rate exclusive of surtax	Corporate income tax rate less deductions for sub-national taxes ¹		
→ Country						
Austria	..	25.00	..	25.00	..	25.00
Belgium ¹	..	25.00	25.00	25.00	..	25.00
Czech Republic	..	19.00	..	19.00	..	19.00
Denmark	..	22.00	..	22.00	..	22.00
Estonia ¹	..	20.00	..	20.00	..	20.00
Finland	..	20.00	..	20.00	..	20.00
France ¹	¹	28.41	27.50	28.41	..	28.41
Germany ¹	..	15.83	15.00	15.83	14.11	29.94
Greece	..	24.00	..	24.00	..	24.00
Hungary ¹	..	9.00	..	9.00	..	9.00
Iceland	..	20.00	..	20.00	..	20.00
Ireland	..	12.50	..	12.50	..	12.50
Italy ¹	..	24.00	..	23.91	3.90	27.81
Latvia	..	20.00	..	20.00	..	20.00
Lithuania ¹	..	15.00	..	15.00	..	15.00
Luxembourg ¹	¹	18.19	17.00	18.19	6.75	24.94
Netherlands ¹	¹	25.00	..	25.00	..	25.00
Norway ¹	..	22.00	..	22.00	..	22.00
Poland ¹	..	19.00	..	19.00	..	19.00
Portugal	..	30.00	21.00	30.00	1.50	31.50
Slovak Republic ¹	..	21.00	..	21.00	..	21.00
Slovenia ¹	..	19.00	..	19.00	..	19.00
Spain	..	25.00	..	25.00	..	25.00
Sweden	..	20.60	..	20.60	..	20.60
Switzerland ¹	¹	8.50	..	¹ 6.83	¹ 12.87	¹ 19.70
United Kingdom ¹	..	19.00	..	19.00	..	19.00

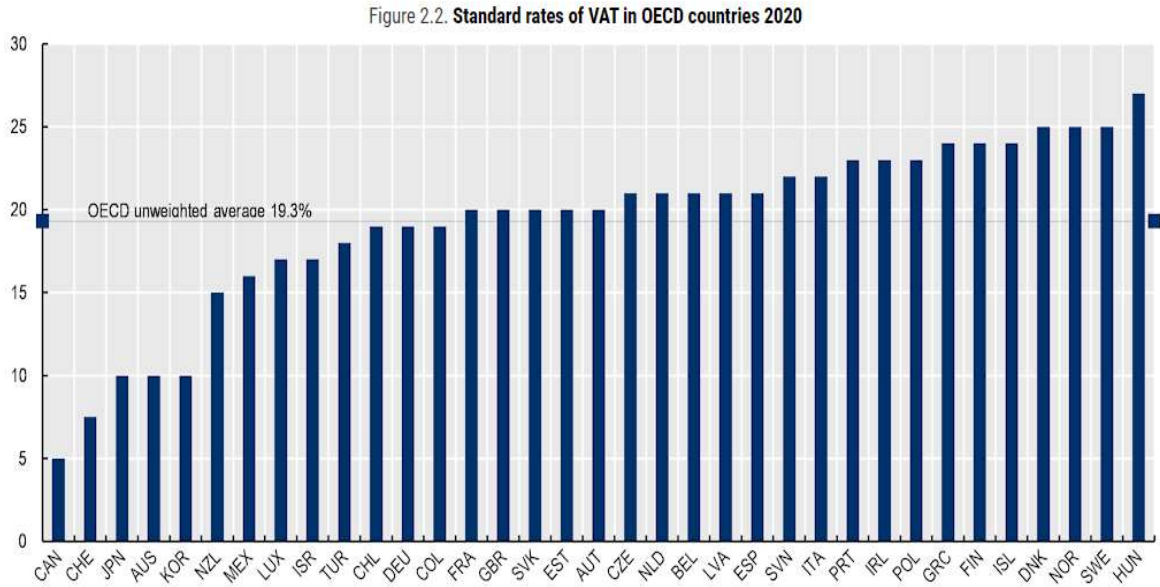
Příloha č.2 – Vývoj procentuálního zdanění mzdy bezdětného poplatníka evropských zemí OECD

Taxing Wages - Comparative tables ⁱ

Customise Export My Queries

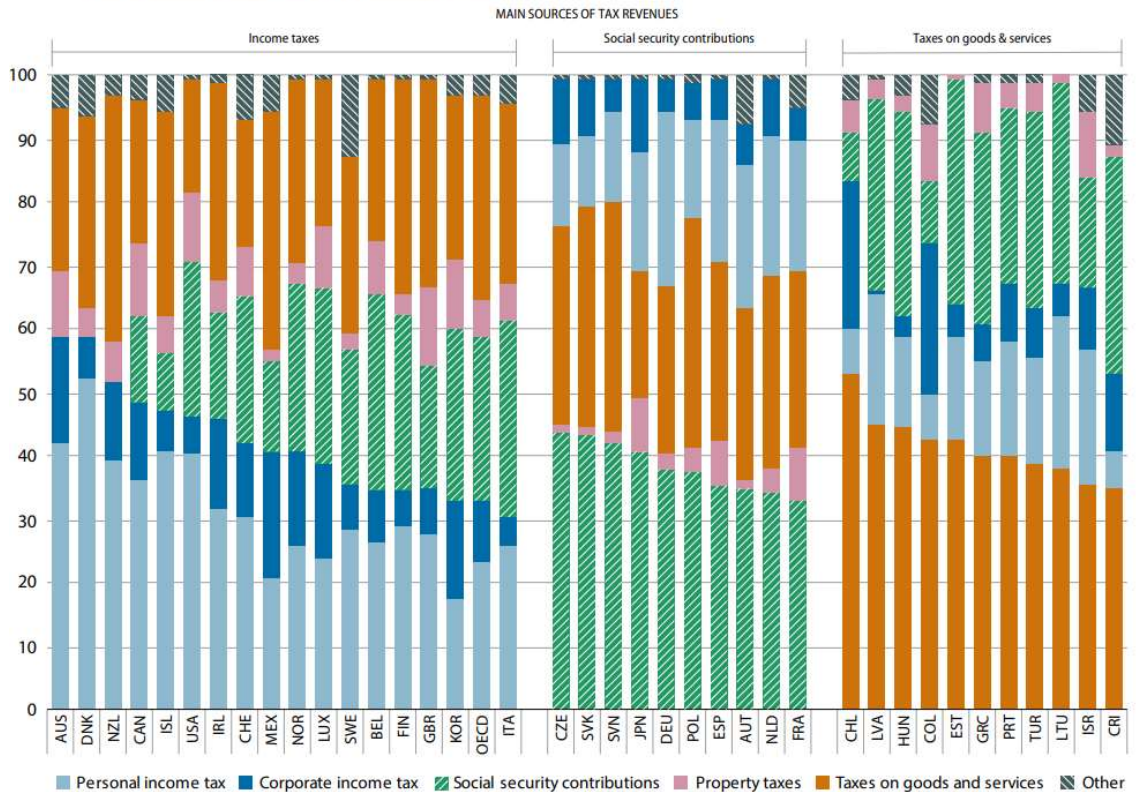
Indicator		Average tax wedge (% labour costs)														
Household type		Single person at 100% of average earnings, no child														
Year		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Country	Unit															
Austria	Percentage	45	48.76	49.03	47.95	48.17	48.54	48.84	49.18	49.42	49.62	47.33	47.42	47.62	47.90	47.34
Belgium	Percentage	49	55.56	55.88	55.65	55.93	56.09	55.99	55.66	55.59	55.28	53.95	53.76	52.72	52.30	51.54
Czech Republic	Percentage	53	42.88	43.44	42.01	42.13	42.61	42.45	42.44	42.61	42.80	43.04	43.40	43.74	43.90	43.87
Denmark	Percentage	59	38.77	38.58	37.19	35.94	36.08	36.16	35.79	35.63	35.89	35.87	35.81	35.37	35.48	35.23
Estonia	Percentage	03	39.00	38.38	39.17	40.09	40.26	40.41	39.92	40.03	39.05	38.99	39.01	36.17	37.03	36.89
Finland	Percentage	02	43.88	43.84	42.50	42.29	42.35	42.49	43.11	43.60	43.51	44.11	42.97	42.62	42.08	41.16
France ⁱ	Percentage ⁱ	75	49.75	49.76	49.84	49.90	49.96	50.10	48.81	48.39	48.51	48.02	47.59	47.58	47.20	46.64
Germany ⁱ	Percentage	31	51.80	51.34	50.79	49.05	49.68	49.65	49.26	49.31	49.45	49.54	49.58	49.53	49.31	49.04
Greece	Percentage	15	41.96	41.40	41.17	39.98	42.88	42.81	41.09	40.19	38.92	40.28	40.59	40.96	40.93	40.12
Hungary	Percentage	92	54.53	54.10	53.10	46.61	49.49	49.52	49.03	49.03	49.03	48.25	46.15	45.04	44.58	43.64
Iceland	Percentage	76	30.54	30.94	30.53	33.36	34.08	33.82	34.12	33.93	34.28	33.90	32.85	32.90	32.74	32.30
Ireland	Percentage	12	28.08	28.17	29.82	30.88	32.56	33.02	33.86	34.03	33.22	32.66	32.58	32.90	33.17	32.31
Italy	Percentage	05	46.39	46.65	46.79	47.18	47.60	47.72	47.84	47.78	47.83	47.76	47.66	47.73	47.96	46.05
Latvia	Percentage	72	42.25	41.35	40.89	44.04	44.21	44.27	43.72	43.02	42.51	42.47	42.74	42.59	42.46	41.84
Lithuania	Percentage	44	43.02	41.59	40.68	40.60	40.71	40.92	41.11	40.98	41.21	41.29	41.07	40.66	37.66	36.90
Luxembourg	Percentage	01	35.02	34.66	34.90	35.27	37.26	37.08	38.22	38.64	39.49	39.58	37.79	38.23	38.46	37.54
Netherlands	Percentage	40	38.67	39.20	38.02	38.10	38.03	38.62	40.65	38.97	36.95	37.25	37.40	37.76	36.96	36.42
Norway	Percentage	42	37.54	37.59	37.30	37.29	37.57	37.41	37.35	36.90	36.68	36.25	35.95	35.83	35.76	35.80
Poland	Percentage	95	38.16	34.69	34.12	34.21	34.32	35.51	35.57	35.68	35.73	35.58	35.66	35.76	35.58	34.82
Portugal	Percentage	52	37.33	36.95	36.54	37.13	38.00	37.60	41.36	41.13	42.12	41.50	41.39	40.90	41.24	41.30
Slovak Republic	Percentage	57	38.64	39.02	37.88	38.10	39.02	39.80	41.28	41.40	41.52	41.66	41.73	41.86	41.87	41.24
Slovenia	Percentage	29	43.28	42.88	42.24	42.54	42.65	42.50	42.37	42.51	42.57	42.69	42.91	43.21	43.48	42.93
Spain	Percentage	11	38.99	37.99	38.26	39.75	39.99	40.62	40.66	40.72	39.39	39.38	39.26	39.38	39.41	39.29
Sweden	Percentage	75	45.32	44.81	43.23	42.76	42.81	42.86	43.01	42.46	42.61	42.84	42.93	42.99	42.58	42.67
Switzerland	Percentage	11	22.39	21.86	21.93	22.10	22.30	22.11	22.21	21.87	21.86	22.07	22.07	22.22	22.29	22.06
United Kingdom	Percentage	98	34.12	32.78	32.41	32.58	32.46	32.09	31.36	30.96	30.81	30.91	30.99	30.97	30.93	30.83

Příloha č.3 – Základní sazby daně z přidané hodnoty evropských zemí OECD, 2020

Příloha č.4 – Struktura daňových příjmů evropských zemí OECD, 2019

Figure 5. Tax structures, 2019 (% of total tax revenue)

Příloha č.5 –Trend vývoje struktury daňových příjmů zemí OECD, 2019

Figure 6. Trends in tax structures, 1965-2019 (% of total tax revenue)

